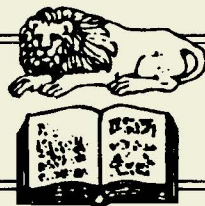

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

34. szám

Karácsony '98

Szent Jeromos Bibliatársulat

« « « Budapest, 1998 » » »

Tartalomjegyzék

Názáret: a Megtestesülés temploma (Vágvölgyi É. felv.)	címlap
Ajánlás	1
Csendes percek (Vágvölgyi Éva)	2
Szent Pál tanítása a megváltásról (Kocsis Imre)	4
<u>Melléklet: Élő Ige Bibliaiskola, 24. óra</u>	[177-188]
Támpontok a csoportos bibliaolvasáshoz (Carlos Mesters)	17
Innen-onnan (Székely István)	19
Olvasóink kérdezik (Thorday Attila, Gyürki László)	21
Bibliatábor a Bakonyban (Thorday Attila)	26
A Szentírás az életemben [vallomások]	29
Társulatunk életéből	31
Kiadványaink	36

J e r o m o s f ü z e t e k
Szentírástudományi, bibliaismereti folyóirat
lelkipásztorok, hitoktatók, bibliaapostolok számára
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6 Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök 9-17 * ☎ 332-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Székely István, Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Gödi Print Kft.

Ajánlás

A keresztény szívekben élő túlvilági remény...mélységesen hozzákapcsolódik a földi életben keresett boldogsághoz és beteljesüléshez. A mennyország reménye arra buzdít, hogy törődjünk az itt és most élő emberek jólétével. »Ha valaki azt állítja, hogy 'szereztem az Istent', de testvérét gyűlöli, hazudik. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent sem, akit nem lát« (1 Jn 4,20). A megváltás, amellyel Isten helyreállítja a kapcsolatot közte és az ember között, elválaszthatatlanul együtt jár emberi kapcsolataink helyreállításával; a megváltásból születő remény e kétszeres gyógyításra irányul.

II.János Pál pápa
Üzenet a tömegtájékoztatás világnapján,
1998.V.17-én

CSENDES PERCEK

Év vége

Csend. Jó csendben lenni.
Jó csak úgy lenni, derűs nyugalomban.
Csend. Úgy ülök szobámban,
Mint valami tenger partján,
Elringatózom a múlt hullámain:
Mint a nap meleg fénye
Ömlik végig rajtam
A sok szeretet, amit kaptam,
Madár vízszínét súrló röpte,
Hal fel-felugrálása – az örömök,
Rémület, fájdalom – dübörgő hullámverés,
És a fény, a szikrázó, ragyogó fény,
A Te jelenléted.
Én – élet – tenger:
A mindennapok egyenletes hullámverése,
Lassú csiszolódás
Ebben az egyenletes hullámverésben.
A vihar félelmetes ereje: életveszély.
Vízszín – sekély és mély: az életem.
S most ülök a partján és nézem:
Ez volt az év, ár és apály,
Csendes hullámmzás,
Majd hullámhegyek és völgyek,
Emelkedés és zuhanás,
Öröm és fájdalom.
A napoknak, az eseményeknek
Nincs határa,
Egymásba csúsznak-mosódnak,
Mint a hullámok.
Nem állókép, folyamat.

(Majd csak a végén,
amikor megszakad,
a kép kimerevül,
nincs tovább,
– látszólag persze)
Csend – élet – tenger:
Pirkadat vagy napnyugta?
Nem tudom, nem fontos.
A Te fényed a fontos,
Ami éjszaka is ragyoghat – bennem.

* * * * *

A bűnbeesés óta az ember mást sem csinál, mint az elkövetett bűnöket másra keni, mai varázsszóval kivetíti. Így persze felmentve érzi magát még akkor is, ha a bűnt, mint tény, nem lehet letagadni: igen, a dolog megtörtént, sajnos én tettem, de a másik volt a hibás. Mint az egyszeri ember kutyája, amely széttépte a nyulat és megette. Aztán amikor számonkérték rajta, azt mondta, hogy igen, széttéptem a nyulat, de ő volt a hibás, mert mozgatta a bajszát. A fő bajunk nem is az, hogy bűnt követünk el, hanem ezzel az újra és újra a másikkra kenéssel (az asszony adta, a kígyó adta, stb.) valóban romlottá vá-lunk. Ha az ember beismeri a rosszat, ha szembe néz vele és nem fordítja el gyáván a fejét, akkor van esélye, úgy mint Zakeusnak. Ő nem kezdte el magyarázni a bizonyítványát, hogy igen, ő tényleg kifosztott másokat, de a mamája, a papája, a rómaiak stb., nem szépítette a dolgot, hanem azt mondta: »ha valakit megcsaltam valamivel, négyannyit adok helyette«.

Így fordul Jézusnál visszajára a világ: a megtérő bűnös igaz volt az és az »igaz«, becsületes, törvénytisztelő gazdag ifjú fiaskója. Amaz lopott, csalt, hazudott, de Jézus egy kedves szavára odadobott minden harárcsolt kincset, emez tisztességben élte le életét, de a szíve kemény volt.

A Jézussal való találkozás erőt és bátorságot ad, hogy szembe nézzünk a bűneinkkel. De nem csak a szembe nézéshez ad erőt, hanem meg is szabadít tőlük, hogy a rosszasságaink terhére letéve újra kezdhessünk. Isten szeret és ismer bennünket, a gyengeségünket. Nem büntelenséget kér, hanem nyitott szívet.

Vágvölgyi Éva

Kocsis Imre

SZENT PÁL TANÍTÁSA A MEGVÁLTÁSRÓL (2)

II. Pál megváltástanának hangsúlyosabb pontjai

1. A megváltásra mindenkinek szüksége van

A pogányok és a zsidók bűnössége

Az egyetemes bűnösség gondolata főleg a Rómaiakhoz írt levélben hangsúlyos. Az 1,18-3,20 egységben az apostol először a pogányok (1,18-31), majd a zsidók (2,1-29) bűnös állapotát mutatja be. Bűnösök a pogányok, mert bár megvolt a lehetőségük arra, hogy felismerjék Istent a teremtett világból, nem használták azt ki: ismeretük az emberi bölcsekedés szintjén maradt, s nem adták meg az Istennek kijáró hódolatot és imádatot: "Amit ugyanis tudni lehet az Istenről, azt világosan ismerik, mert Isten kinyilvánította nekik. Hiszen azt, ami láthatatlan benne: örök erejét, valamint istenségét tapasztalni lehet a világ teremtése óta, mert az értelem a teremtmények révén felismeri. Éppen ezért nincs mentség számukra, mivel ők, bár megismerték Istent, nem dicsőítették őt mint Istent, és nem adtak hálát neki, hanem üressé váltak gondolataikban, és sötétség borult oktalan szívükre... Fölcserélték a halhatatlan Isten dicsőségét halandó embereknek, sőt madaraknak, négylábúaknak és csúszómászóknak a képmásával" (Róm 1,19-23). A bűnösség Pál felfogásában a zsidókkal kapcsolatban is állítható. Ők ugyan kérkednek az Istentől kapott törvénnyel, de nem tartják meg: "Nos tehát te, aki más tanítasz, önmagadat nem tanítod? Aki másnak hirdeted, hogy nem szabad lopni, te lopsz? Aki azt mondod, hogy nem szabad paráználkodni, paráználkods? Aki utálod a bálványokat, templomrablást követsz el? Aki kérkedsz a törvénnyel, a törvény megszegésével gyalázod az Istent? Miattatok káromolják Isten nevét a pogányok között, amint írva van" (Róm 2,21-24). A pogányok és a zsidók bűnösségével kapcsolatos fejtegetéseiből Pál a 3. fejezetben vonja le végső következtetését: "A zsidók és a görögök mind a bűn alatt vannak"

(Róm 3,9); "Mert mindnyájan vétkeztek, és nélkülözik Isten dicsőségét" (Róm 3,23).

Pál a zsidókkal kapcsolatban nagyon hangsúlyozza azt, hogy a krisztusi megváltás nélkül a törvény önmagában nem teszi az embert igazzá és Isten előtt kedvessé. A törvény szerepéről részletesebben a 7. fejezetben van szó. Itt az apostol a megigazulás nélküli embert mutatja be, aki a szabadság reménye nélkül vergődik a bűn hálójában. Pál voltaképpen elismeri a törvény értékét, amikor olyan jelzőket használ rá, melyek egyébként Isten tulajdonságaiként szerepelnek: "Így tehát a törvény szent, a parancs is szent, igaz és jó" (Róm 7,12). Emellett azt is kijelenti, hogy "a törvény lelki" (Róm 7,14), vagyis Isten Lelkétől származik, s hitelesen fejezi ki Isten akaratát. A fő probléma tehát nem a törvényben van, hanem az emberben, aki "testi" (7,14). A görög szövegben szereplő *sarkikos* (testi) melléknév a *sarx* (test) főnévből származik, amely a Bibliában általában az ember anyagi valóságát (hús) és az azzal együttjáró gyengeséget és korlátozottságot jelenti. Pálnál a főnév negatív fogalommal vált. Nemcsak a fizikai, hanem az erkölcsi gyengeséget (önzés, érzékiség, ösztönösségbe való bezárkózás) is jelöli.¹ A testi jelleg (*sarkikos*) ennél fogva azt jelenti, hogy az ember a bűn hatalma alatt áll. Pál a Róm 7-ben igen nyomatékosan juttatja ezt kifejezésre: "...én azonban testi vagyok, rabszolgája a bűnnek" (Róm 7,14). "Így már nem is én cselekszem, hanem a bennem lakó bűn" (Róm 7,17). A törvény negatív szerepe abban áll, hogy gyöngye: nem segít annak megtartásában, amit előír, sőt a bűn hatalma alatt álló emberben csak erősíti a bűnre való hajlamot. Azzal pedig, hogy a bűnt mint bűnt feltárja, a kikerülhetetlen ítélet valóságát tudatosítja. "Mit mondjunk tehát? Azt, hogy a törvény bűn? Isten ments! De a bűnt nem ismertem, csak a törvény által, s a kívánságot sem ismertem volna, ha a törvény nem mondaná: 'Ne kívánd!' De a bűn, mivel a parancs által alkalmat kapott, felkeltett bennem minden kívánságot" (Róm 7,7-8). "Az lett hát a halálom, ami jó? Egyáltalán nem. Hanem a bűn, hogy bűnnek mutatkozzék, halálat okozta olyasmivel, ami jó, és a bűn így még bűnösebb lett a parancs által" (Róm 7,13).

¹ Vö. E. SCHWEIZER, Art. *sarx*, ThWNT VII., 124-136; A. SAND, *Der Begriff "Fleisch" in den paulinischen Hauptbriefen*, Regensburg 1967. Fontos hangsúlyozni, hogy az ember testiségének jelölésére Pál két kifejezést használ. Az imént említett *sarx* egyértelműen negatív fogalom: a bűn szolgálatában álló testet jelenti. A másik főnév, a *sóma* ellenben általában pozitív tartalmú: az embertársakkal és az Istennel való kapcsolat "helyét" jelöli (vö. 1 Kor 6,12-20; Róm 12,1).

Az egyetemes bűnösség kiindulópontja: Ádám bűne

Az egyetemes bűnösségről alkotott páli felfogás megértéséhez a Róm 5,12-21 szakaszt is figyelembe kell venni, hiszen ebből válik érthetővé, mi áll a mindenre kiterjedő bűnös állapot hátterében. A szakaszban Pál az első embert, Ádámot Krisztussal állítja szembe. A szembeállítást Ádám vétkének nyomatékos bemutatásával vezeti be: "Egy ember által jött a bűn ebbe a világba, a bűn által pedig a halál, s így a halál átment minden emberre, mert mindenki vétkezett" (Róm 5,12). Ádám bűnbeesése által a bűn mint hatalom vonult be a világba, és általános uralomra jutott. Ez abban mutatkozott meg, hogy az első ember után mindenki vétkezett. A bűn uralma egyúttal a halál uralmát is maga után vonta. A halálon nem pusztán a testi halál érthető, hanem a lelki halál is, amely az Istentől való elszakítottság állapota. "Ádám, az 'egy ember' bűne általános lelki halált hozott számunkra, amelynek a testi halál csak külső kifejezője. A személyes bűnök, amelyek Ádám bűnét utánozzák és tetézik, abból az első bűnt követő halálból nőnek ki, azt terjesztik, burjánztatják, vezetik végig az emberi történelmen."²

Ádám vétkének negatív következményére Pál a szakasz további részében is ismételten visszatér, de csak azért, hogy a Krisztus által elnyert megigazulás jelentőségét kidomborítsa. Ádám vétkével az apostol először Krisztus kegyelmi adományát állítja szembe, s kiemeli, hogy a kegyelem hatóereje sokkal nagyobb, mint a bűné (5,15-16), majd Krisztus igaz voltát és engedelmességét hangsúlyozza: "Amint tehát kárhozat szállt minden emberre egynek bűnbeesése miatt, úgy az életet adó megigazulásban is minden ember részesül egynek az igaz volta miatt. Ahogyan ugyanis a sok ember bűnössé vált egy ember engedetlensége által, éppúgy a sok ember megigazulttá is válik egynek az engedelmissége által" (Róm 5,18-19). E mondatok egyértelművé teszik, hogy a megigazuláshoz vezető kegyelem Krisztus engedelmisségéből fakad. Ennek mibenlétét Pál itt nem fejt ki. Ám ha figyelembe vesszük, hogy az előző szakaszban a megigazulást Krisztus halálának következményeként mutatja be (Róm 5,8-9), nem lehet kétséges, hogy Jézus engedelmissége elsősorban az ő halálában mutatkozott meg. Az engedelmisség egyébként a Filippiekhez írt levél híres Krisztus-himnuszában is úgy jelenik meg, mint Jézus életének legjellemzőbb vonása. Egyúttal az is kifejezésre jut,

² FARKASFALVY D., *A római levél*, 63.

hogy az engedelmesség csúcspontja Jézus kereszthalála volt: "Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, mégpedig a kereszthalálig" (Fil 2,8).

2. Jézus halálának megváltástani jelentősége

Nem kétséges, hogy Pál megváltásában alapvető fontosságú Jézus kereszthalála, amelyre az apostol gyakran hivatkozik leveleiben. Sokszor csak rövid formulákat használ, amelyek azt tudatosítják, hogy Jézus "értünk" (1 Kor 1,13; 2 Kor 5,14.15; Gal 2,20; Róm 5,8; 8,32 stb.), "a mi bűneinkért" (1 Kor 15,3; Gal 1,4; Róm 4,25) halt meg. A teológiai értelmezést tekintve az engesztelés és a helyettesítés kategóriái a legjelentősebbek.³ Bár egyes egzegéták az engesztelésre vonatkozólag az imént említett rövid formulákban is utalást vélnek felfedezni (pl. Gal 1,4; 1 Kor 15,3; 2 Kor 5,21; Róm 8,3), egyértelmű megfogalmazást (engeszteléssel kapcsolatos szakkifejezéssel) csak a Róm 3,25-ben találunk. A helyettesítés gondolata a 2 Kor 5,21; Gal 3,13 és a Róm 8,3 mondataiban nyer megfogalmazást. Ezeken a helyeken - első látásra - igencsak meglepő és nehezen érthető kijelentéseket találunk, melyek értelmezésénél nem árt figyelembe venni A. Vanhoye megállapításait: "Pál szándéka nem az, hogy emberileg ésszerű magyarázatot nyújtson, s nem is az, hogy teljes és jól kiegyensúlyozott okfejtést adjon, hanem az, hogy egy megkapó és lenyűgöző tényt nyomatékosan kifejezésre juttasson. Pál azzal a szándékkal ír, hogy csodálkozást, csodálatot és ámulatot váltson ki Isten tetteivel szemben, amely teljesen meghaladja az emberi elgondolásokat."⁴

Jézus halála: engesztelés

Krisztus halálának engesztelő jellegére Pál a Róm 3,25-ben utal: "Őt (Krisztust) Isten az engesztelés eszközevé (*hilastérion*) tette a hit által az ő vérében, hogy kinyilvánítsa igazságát". A görög szövegben a *hilastérion* főnév olvasható, amely a Hetvenes fordításban a héber *kappóret* fordítása. A

³ Említést érdemel még az "áldozat" témája is, amely azonban a páli levelekben - a Zsidókhoz írt levéllel ellentétben - nincs kidolgozva. Emellett szoros kapcsolatban áll a másik két kategóriával (főleg az engeszteléssel). Krisztus halálának áldozati jellegére utalás van még az 1 Kor 5,7-ben, ahol Pál Krisztust húsvéti bárányknak nevezi, valamint az Ef 5,2-ben.

⁴ A. VANHOYE, *La lettera ai Galati*, Roma 1989, 83. (jegyzet a Pápai Biblikus Intézet hallgatói számára)

kappóret a szövetségláda aranyfedelének az elnevezése (vö. Kiv 25,17-22). A héber főnév a *kippér* (= befed, eltöröl, engesztelést gyakorol) igéből származik. Az elnevezés minden bizonnyal az Engesztelés napja egyik szertartásával áll összefüggésben. Az Engesztelés napján lépett be - évente egyszer - a főpap a jeruzsálemi templom legszentebb helyére, a Szentek Szentjébe, s áldozati vérral meghintette a frigyláda tetején levő aranylemezt, amely, miként a *kappóret* - *hilastérion* elnevezések mutatják, az engesztelés helyének számított (vö. Lev 16,14-15). Amikor Szent Pál a keresztre feszített Krisztusra alkalmazza a *hilastérion* főnevet, azt jelzi, hogy Krisztus kereszthalála valószínűleg meg egyszer s mindenkorra azt, amit az Engesztelés napjának évről évre megismételt szertartása kifejezésre juttatott: véglegesen "befedte", eltörölte a bűnöket. A Jézus halálában megvalósuló engesztelés következtében a bűnök bocsánata mindenki számára lehetővé válik, aki a megváltást hittel elfogadja.⁵ Az Isten "igazsága" (*dikaioüné*) itt sem büntető igazságosságot jelent, hanem Isten üdvözítő cselekvését. Éppen Krisztus kereszthalálában mutatkozott meg a legegyértelműbben, hogy Isten nem a bűnösök büntetését akarja, hanem azok igazzá tételét.

Jézus halála: helyettesítés

2 Kor 5,21

A vizsgálandó vers előtt Pál az Isten által kezdeményezett és megvalósított kiengesztelődésről beszél, valamint arról, hogy ő maga is (ti. Pál) a kiengesztelődés szolgálatával lett megbízva. "Mert Isten volt az, aki Krisztusban kiengesztelte magát a világot, úgyhogy nem számította be bűneinket, és ránk bízta a kiengesztelés igéjét" (2 Kor 5,19). Fejtegetéseinek végén pedig kijelenti: "(Isten) azt, aki nem ismert bűnt, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őáltala" (2 Kor 5,21). A mondat értelme: a büntelen Jézus Isten akaratából magára vette a "bűnt", vagyis a bűn következményeit, s ennek következtében a benne hívők "Isten igazságának", vagyis üd-

⁵ Vö. S. LYONNET - L. ŞABOURIN, *Sin*, 155-166; U. WILCKENS, *Der Brief an die Römer I.*, Zürich/Neukirchen-Vluyn 1987, 190-194; M. HENGEL, *Crocifissione*, 191. Megjegyezzük, hogy a *hilastérion* főnévnek az Engesztelés napja szertartásával való kapcsolatát nem minden biblikus fogadja el. A fő ellenérv: a pogánykeresztények ilyen összefüggést nem értettek volna meg, s ezért a *hilastérion* szót egyszerűen "engesztelés" értelemben kell felfogni. Vö. E. KÄSEMANN, *An die Römer*, Tübingen 1974, 85; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, Freiburg 1979, 111. Mivel Pál a pogánykeresztények számára szánt leveleiben igen sokat utal az Öszövetségre anélkül, hogy a sajátos vonatkozásokat részletesen elmagyarázná, az említett ellenvetést a magunk részéről nem tekintjük döntőnek.

vözítő cselekvésének részeseivé válhatnak. Fontos figyelembe venni, hogy az apostol elvont fogalmakat használ: "bűn" - "Isten igazsága". Nyilvánvaló, hogy Isten nem tehetette Jézust "bűnössé", hanem csak a bűn hordozójává: a bűn legsúlyosabb következményeit reá helyezve tette lehetővé, hogy az emberek mentesüljenek bűneiktől (5,19), sőt az "Isten igazságából" fakadó üdvjavakban is részesedjenek.⁶ A megfogalmazás háttérében feltehetőleg az Úr Szolgájáról szóló negyedik ének áll, amely szerint az ártatlan Szolga a helyettesítő szenvedésével és halálával szerez bűnbocsánatot a bűnösök számára: "Az Úr őreá helyezte mindnyájunk bűnét" (Iz 53,6).⁷

A 2 Kor 5,21 tekintetében a tágabb szövegösszefüggést is figyelembe lehet venni. Szent Pál ugyanis már az 5,14-ben utal Jézus halálára, s azt Krisztus szeretetére vezeti vissza: "Krisztus szeretete sürget minket. Azt gondoljuk ugyanis, hogy ha egy meghalt mindenkiért, akkor valamennyien meghaltak." Emellett a megváltó halál következménye, a feltámadt Krisztussal való új életközösség is megfogalmazást nyer: "Ezért, aki Krisztusban van, új teremtmény; a régiek elmúltak, s íme újak keletkeztek" (2 Kor 5,17).

Gal 3,13

A Gal 3,13 megértéséhez a 3,10 mondatából kell kiindulni: "Mert mindazok, akik a törvény cselekedetei szerint élnek, átok alatt vannak. Írva van ugyanis: 'Átkozott mindenki, aki nem marad meg mindabban, aminek teljesítése elő van írva a törvény könyvében.'" A mondat azokra vonatkozik, akik a törvény cselekedeteire alapozzák életüket, s így akarnak igaznak bizonyulni Isten előtt. Pál viszont kijelenti, hogy átok alatt vannak, s kijelentését öszövétségi idézettel, a MTörv 27,26 mondatával támasztja alá. Az idézet lényege: aki nem teljesíti a törvény valamennyi előírását, átkot von magára. Pál szilárdan meg van arról győződve, hogy az emberek nem tudják a törvényben található rengeteg előírást maradéktalanul teljesíteni. Erre a Galatalevélben csak utalásokat tesz (vö. 2,14; 6,13). Álláspontját, miként már említettük, a Rómaiakhoz írt levél 7. fejezetében fejti ki részletesebben. Mivel a törvény szerint élők képtelenek a törvény előírásainak teljesen megfelelni, az

⁶ Vö. M. CARREZ, *La deuxième épître de Saint Paul aux Corinthiens*, Genève 1986, 155; F. LANG, *Die Briefe an die Korinther*, Göttingen 1986, 303; J. GNILKA, *Paulus von Tarsus. Zeuge und Apostel*, Freiburg 1996, 238.

⁷ Egyes egzegéták - az egyházatyák magyarázatát követve - úgy vélik, hogy a "bűn"-nek megfelelő görög szó - *hamartia* - itt a "bűnért való áldozat" értelemben szerepel. A héberben ugyanis a *chaffá* 't' főnév, amely alapvetően "bűn"-t jelent, többször a bűnért való áldozat értelemben használatos. Vö. S. LYONNET - L. SABOURIN, *Sin*, 248-253; M. HENGEL, *Crocifissione*, 192.

átok számukra nemcsak fenyegetés, hanem valóság. Ehhez kapcsolódik a 13. versben olvasható állítás: "Krisztus megváltott minket a törvény átkától, amikor átokká lett értünk, mert írva van: ' Átkozott mindaz, aki a fán függ'." Itt az apostol azt hangsúlyozza, hogy a törvény átkától Krisztus azáltal váltott meg minket, hogy átvállalta az átkot, illetve "átokká" lett értünk. A kijelentéshez most is ószövetségi idézet kapcsolódik, amely a MTörv 21,23-ból való. Az eredeti (ószövetségi) szövegösszefüggésben a kivégzett gonosztevők eltemetéséről van szó: "Ha valaki főbenjáró bűnt követ el, s kivégzik, s fára helyezik: holtteste ne maradjon a fán, hanem még aznap temessék el, mert Isten átkozottja az, aki a fán függ: semmiképpen sem tedd tisztátalanná földedet, amelyet neked az Úr, a te Istened birtokul adni fog" (MTörv 21,22-23). A fára való helyezés a nyilvános közszemlére tételre vonatkozik (vö. Józs 10,26-27; 2 Sám 4,12). A keresztre feszítés rómaiak által történő bevezetésekor az ószövetségi helyet erre a kivégzési módra vonatkoztatták.⁸ Mivel Jézus teljesen ártatlanul szenvedte el a kereszthalált, a keresztre feszítésben megnyilvánuló átok nem más, mint az emberekre nehezedő átok helyettesítő átvétele. Az "átok" ugyanis az Istentől való távolságot jelenti, amelyet a mindvégig engedelmes Fiú (vö. Fil 2,8) csak helyettesítő módon vehet magára. Itt is felfigyelhetünk az elvont megfogalmazásra: Pál Krisztusra vonatkozólag közvetlenül az "átok" főnevet használja, az "átkozott" melléknév csak az ószövetségi idézetben található. Nem arról van tehát szó, hogy Isten Jézust megátkozta volna, hanem arról, hogy Jézus teljes mértékben magára vállalta az emberi bűn következményeként megjelenő átkot, s azt saját személyében megjelenítette.

A szóban forgó kijelentések értelmezésénél figyelembe vehetjük a Gal 2,19-20-ban olvasható állításokat is: "Mert a törvény által meghaltam a törvénynek, hogy Istennek éljek. Krisztussal együtt keresztre vagyok szegezve; élek én, de már nem én, hanem Krisztus él bennem. Amit pedig most a testben élek, azt az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem." A 2 Kor 5,14-hez hasonlóan itt is megfogalmazást nyer, hogy Krisztus helyettesítő halálának hátterében az ő szeretete áll. Emellett az is igen hangsúlyos, hogy Pál - s nyilvánvalóan minden keresztyén - a keresztség által részesévé vált Krisztus halálának, s ennek következményeként megszabadult a törvénytől, és bensőséges életközösségbe lépett meg-

⁸ Erről tanúskodnak a qumráni iratok. Vö. F. MUSSNER, *Der Galaterbrief*, Freiburg ⁴1981, 233 (112. jegyzet).

váltó Urával, aki a szeretetből vállalt halál után feltámadt örök, soha el nem múló életre.

Róm 8,3

A vizsgálandó vers szoros összefüggésben áll az előző versek, sőt az előző fejezetek tartalmával. A 7. fejezetben Pál a bűn hatalma alatt álló embert mutatta be, akire az ítélet vár. A 8,1-ben viszont kijelenti: "Nincs tehát már semmi kárhozható ítélet (*katakrima*) azok ellen, akik Krisztus Jézusban vannak." E kijelentés megindoklását a 8,2-3-ban találjuk meg. A 8,2-ben az apostol azt hangsúlyozza, hogy a keresztényeket "az élet Lelkének törvénye" megszabadította a "bűn és a halál törvényétől". A 8,3-ban pedig a megszabadítás végső okát adja meg: "Amire ugyanis a törvény nem volt képes, mivel gyenge volt a test miatt, Istent (azt végbevitte), elküldvén saját Fiát a bűn testéhez hasonló formában a bűn miatt, és kárhozatra ítélte a bűnt a testben." Pál itt kijelenti, hogy amit a törvény nem tudott biztosítani, mert gyenge volt a "test"-tel (*sarx*) szemben, azt Isten a saját Fiának elküldésével valósította meg. A "Fiú" a bűn testéhez hasonló formában jött el közéink. A görög szövegben szereplő *homoióma* (hasonlóság) főnév azt jelzi, hogy a "test"-et (*sarx*) illetően szoros a kapcsolat az emberek és Krisztus között, de teljes azonosságról nem beszélhetünk, hiszen Krisztus büntelen volt. Az azonban kétségtelen, hogy Jézus teste valóságos emberi test volt, amely által Krisztus valódi sorsközösséget tudott velünk vállalni: képes volt a bűn negatív következményeit (szenvedés, halál) magára venni. Úgy is lehetne fogalmazni, hogy Isten Fia "a bűn erőterébe"⁹ lépett be. Ennek célját a "bűn miatt" (*peri hamartias*) formula adja meg, amely a Hetvenes fordításban gyakran az engesztelő áldozatot jelöli. Az áldozati vonatkozás szövegünkben is igen valószínű.¹⁰ A "kárhozatra ítélte" (*katekrinen*) ige az 1. versben olvasható "kárhozható ítélet" (*katakrima*) főnévre utal vissza. A kettő között szoros az összefüggés: a Krisztusban élők immáron mentesek a kárhozható ítélettől, amelyet a bűn szükségszerűen maga után von, mivel az ítélet már megtörtént, mégpedig Krisztus testében, amelyet ő irántunk való szolidaritásból vett fel s adott áldozatul a kereszthalálban. Figyelemre méltó, hogy Pál nem Jézus, hanem a bűn elítéléséről beszél. Mivel Jézus személyes bűn nélkül, az embe-

⁹ FARKASFALVY D., *A római levél*, 96.

¹⁰ Vö. U. WILCKENS, *Der Brief an die Römer II.*, Zürich/Neukirchen-Vluyn ²1987, 127; M. HENGEL, *Crocifissione*, 192; F. J. LEENHARDT, *L'épître de Saint Paul aux Romains*, Genève ²1981, 116-117.

riség bűnét hordozva (vö. 2 Kor 5,21) szenvedett és halt meg, a halálában megvalósuló isteni ítélet voltaképpen a bűn "halálra ítéletét" jelenti: leleplezi a bűn alávalóságát, s egyben véget vet uralmának.¹¹

Az is fontos szempont, hogy halála után Jézus feltámadt, s képessé vált arra, hogy a benne hívőket is részesítse a bűn feletti győzelemben. A hívek ugyanis a keresztségben szentségi módon részesei lesznek Krisztus halálának, miként azt Pál a Római levél 6. fejezetében kifejti: "Vagy nem tudjátok, hogy mindnyájan, akik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusra, az ő halálára keresztelkedtünk meg? Eltemettek tehát vele együtt a halálba a keresztség által..." (Róm 6,3-4). Az együtt-meghalásnak az eredménye pedig a bűntől való megszabadulás, amely egy új életet tesz lehetővé: "Hisz tudjuk: a régi embert bennünk azért feszítették meg vele együtt, hogy a bűn teste elpusztuljon, s ne szolgáljunk többé a bűnnek. Mert aki meghalt, az felszabadult a bűn alól" (Róm 6,6-7).

3. A megváltás teljességének reménye

Reményteli élet a Szentlélekben

A Jézus kereszthalála által lehetővé tett és a keresztségben elnyert új állapot lényegében a feltámadt Krisztus életében való részesedést jelenti, amely a Szentlélek által valósul meg. Szent Pál számára a Szentlélek jelenléte (bentlakása) jelzi és garantálja a megváltást: "Ti azonban nem testi, hanem lelki emberek vagytok, ha valóban Isten Leke lakik bennetek. Akiben viszont nincs meg Krisztus Leke, az nem az övé. Ha azonban Krisztus bennetek van, a test halott ugyan a bűn miatt, de a Lélek élet a megigazulás miatt" (Róm 8,9-10). A keresztyén immáron nem a test (*sarx*), hanem a Lélek uralma alatt áll. A keresztségben a test, a "bűn teste" (Róm 6,6) halottá vált, a Szentlélek ellenben életet, mégpedig a feltámadt Krisztus életét közvetíti a megkeresztelt számára (vö. Róm 6,4). Meg kell jegyeznünk, hogy bár Pál a "bűnös testtől" való megszabadulást valóságosnak tartja, de nem véglegesnek. A test (*sarx*)

¹¹ Érdemes megemlíteni, hogy néhány egzegéta az "elítélte" igét Jézus egész életére vonatkoztatja. A bűn feletti ítélet azáltal valósult meg, hogy az Isten Fia a bűnös testhez hasonló testben jelent meg, de személyes bűn nélkül élt. E magyarázat nehézsége, hogy nem veszi figyelembe a *katakrima* ("kárhoztató ítélet"; 1. v.) és a *katekrinen* ("kárhoztatra ítélt"; 3. v.) közötti összefüggést. A Jézus testében megvalósuló ítélet az embereket fenyegető ítélet helyettesítő átvétele. A "kárhoztató ítélet" (*katakrima*) ugyanazt a valóságot jelöli, mint a Gal 3,13-ban említett "átok". Az "elítélte" ige értelmezésével kapcsolatos egzegetikai vitához vö. S. LYONNET, *Les étapes*, 168-171.

uralmáról a keresztség után nem beszélhetünk többé, a veszélyéről viszont igen. Ha a keresztyén nem a Lélek szerint él, ismét a test (*sarx*) rabságába kerül. Ezért az apostol ismételten óvatosságra szólít fel. Szükségesnek tartja, hogy a hívek teljesen alárendeljék magukat a Léleknek, és mindenben az ő irányítását kövessék: "Azt mondom tehát: Lélek szerint járjatok, és ne teljesítsetek a test kívánságait!" (Gal 5,16). "Ennélfogva, testvérek, nem vagyunk a test lekötöztetettjei, hogy a test szerint éljünk. Ha ugyanis a test szerint élték, meghaltok, de ha a Lélekkel megölték a test cselekedeteit, élni fogtok" (Róm 8,12-13).

A Lélek szerinti élet következménye, hogy a keresztyén képessé válik Isten akaratának megtételére. A Róm 8,3 fentebb idézett és kommentált mondata után Krisztus megváltó halálának végső célját Pál a következőképpen fogalmazza meg: "... hogy a törvény rendelkezése beteljesedjék mibenünk, akik nem a test szerint, hanem a Lélek szerint élünk" (Róm 8,4). Érdekes, hogy az apostol a törvénnyel kapcsolatban "rendelkezés"-ről beszél, nem pedig rendelkezésekről vagy parancsokról. Ennek az lehet az oka, hogy Pál számára - éppúgy, mint Jézus számára (vö. Mk 12,28-31) - a törvény egy parancsban, a szeretet parancsában összefoglalható: "Mert az egész törvény egy mondatban teljeseedik be, mégpedig ebben: 'Szeresd felebarátodat, mint önmagadat' " (Gal 5,14; vö. még Róm 13,8-9). A törvény rendelkezése tehát a szeretet, amely azonban nem egyedül a keresztyén egyéni teljesítménye. A "beteljesedni" ige szenvedő formában áll (*pléróthé* = beteljesedjék), amely Istenre utaló szenvedő szerkezetként (*passivum teologicum*) értelmezendő.¹² A törvény beteljesítése a szeretetben ennélfogva Isten működésének az eredménye. Pontosan a hívőben lakó és működő Lélek teljesítménye ez, aki belülről ösztönöz a jóra és tesz alkalmassá az önzetlen cselekedetekre.¹³

A megváltást követő új állapot lényege, hogy a keresztyének Isten gyermekei. Az istengyermekség is szoros kapcsolatban áll a Szentlélekkel, miként az két, hasonló tartalmú szövegből kiderül: "Mivel pedig fiak vagytok, Isten elküldte Fiának Lelkét szívünkbe, aki azt kiáltja: 'Abba, Atya!'" Tehát többé nem vagy már szolga, hanem fiú; ha pedig fiú, akkor örökös is Isten által" (Gal 4,4-7). "Mert akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. Nem

¹² A szenvedő szerkezet a bibliai szóhasználatban gyakran Isten nevének körülírására szolgál.

¹³ Erre vonatkozik a Róm 8,2-ben olvasható "élet Lelkének törvénye" kifejezés is, amelyet általában értelmező birtokos esetnek (*genitivus epexegeticus*) tekintenek. Jelentése: az élet Lelke, aki a törvény. A hívek számára immáron a Szentlélek jelenti a törvényt. Vö. S. LYONNET, *Les étapes*, 165; FARKASALVY D., *A római levél*, 92.

a szolgaság lelkét kaptátok ugyanis, hogy ismét csak féljete, hanem a gyermekké fogadás Lelkét, akiben azt kiáltjuk: 'Abba, Atya!' Maga a Lélek tesz tanúságot lelkünknek, hogy Isten fiai vagyunk. Ha pedig fiai, akkor örökösök is: Isten örökösei, Krisztusnak pedig társörökösei" (Róm 8, 14-17). Az istengyermekség jele és biztosítéka a Szentlélek jelenléte és működése. Ugyanakkor a Szentlélek alakítja ki a hívekben az istengyermekségnek megfelelő lelkületet: fiúi bizalomra hangol Isten iránt mint Atya iránt. A bizalom imádságban mutatkozik meg és nyer konkrét megfogalmazást.

Az istengyermekség nemcsak az Istennel való jelenlegi kapcsolatra vonatkozik, hanem jövőbeli távlata is van, amelyet Pál az "örökség" szóval fejez ki. A keresztyének mint Isten gyermekei "Isten örökösei, Krisztusnak pedig társörökösei" (Róm 8,17). Az örökség mibenlétét Pál elsősorban a Róm 8,18-30 szakaszban fejti ki, amelyben a végső beteljesedésre irányítja a figyelmet, illetve állhatatosságban megmutatkozó reményre buzdít. A beteljesedést a "dicsőség" (*doxa*) főnév foglalja össze, amely a szakasz kulcsszava (Róm 8,18.21.30). A keresztyének számára a dicsőség azt az új létmódot jelenti, amely a test feltámadása által lesz osztályrészük, s amellyel a gyermekké fogadás teljessé és véglegessé válik: "De nemcsak azok, hanem mi is, akik magunkban hordjuk a Lélek zsengejét: mi magunk is sóhajtozunk bensőnkben, s várjuk a fogadott fiúságot, testünk megváltását" (Róm 8,23).¹⁴ Igen érdekes itt a "Lélek zsengeje" (*aparkhé tu pneumatós*) kifejezés. Az *aparkhé* főnév a Hetvenes fordításban az áldozatokkal kapcsolatos: az első termést jelöli, amelyet Istennek kellett felajánlani, s amely egyben az egész termést képviselte (vö. Kiv 23,19; Lev 2,12; 23,10).¹⁵ A páli alkalmazásban a Lélekről mint első adományról van szó, amely elővételezetten magában foglalja - s ezáltal biztosítja - Isten jövőbeli adományait.¹⁶ A Lélek jelenléte és működése tehát feltétlen garanciát jelent az üdvösség teljességére. Jól kifejezésre jut ez a Róm 8,11 mondatában: "S ha annak Lelke, aki feltámasztotta Jézust a halálból, bennetek lakik, akkor Ő, aki feltámasztotta Jézust a halálból, életre kelti halandó testeteket is a bennetek lakó Lelke által."

¹⁴ Pál felfogásában tehát az istengyermekség részben jelenbeli, részben jövőbeli valóság. A Lélek által, aki a "fogadott fiúság Lelke" (*pneuma hūiothesias*; Róm 8,15) máris Isten gyermekei vagyunk, ugyanakkor várjuk a "fogadott fiúságot" (*hūiothesia*), amely a "test megváltása"-kor, vagyis a feltámadáskor lesz az osztályrészünk.

¹⁵ Vö. A. SAND, Art. *aparkhé*, EWNT I., 278-280.

¹⁶ Pál más helyen az *arrabón* (fogaló, előleg) kifejezést használja a Lélekre vonatkozólag (vö. 2 Kor 1,22; 5,5). Az Efezusi levélben pedig a Szentlélekben való "megpecsételés"-ről van szó (Ef 1,13; 4,30).

Mivel a Szentlélek által biztosítékot kapott a megváltás teljességére, a keresztény életét a türelemben és állhatatosságban megmutatkozó reménynek kell meghatározni: "Mert reményben lettünk megmentve. Látni azonban azt, amit remélünk, nem reménység; hisz ki remélné azt, amit lát? Ha pedig azt reméljük, amit nem látunk, akkor várjuk is türelemmel" (Róm 8,24-25). Más helyen Pál a reménnyel kapcsolatban a bizonyosságot hangsúlyozza: "...a remény pedig nem engedi, hogy megszegyenüljünk, mert Isten szeretete kiáradt szívünkbe a nekünk adott Szentlélek által" (Róm 5,5). A remény bizonyossága tehát Isten szeretetén alapul, amelyet a keresztény a Szentlélek által állandóan megtapasztalhat.

A teremtett világ jövőbeli megváltása

A Róm 8,18-30 szakaszban Pál nemcsak a keresztények reményéről szól, hanem arról is, hogy a megváltás teljességére az egész teremtett világ feszülten várakozik: "Mert a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megnyilvánulását. Hiszen a teremtett világ hiábavalóságnak van alávetve, nem önként, hanem az által, aki alávetette abban a reményben, hogy a teremtett világ is felszabadul majd a romlandóság szolgásgából Isten fiai dicsőséges szabadságára. Tudjuk ugyanis, hogy az egész teremtett világ együtt sóhajtozik és vajúdik mindaddig" (Róm 8,19-23). Az idézett mondatokban szereplő *ktisis* (teremtett világ) főnév az embereken kívüli teremtett valóságokat (élő- és anyagvilágot) jelenti. Ezen teremtett világ jelenlegi állapotát az apostol két kifejezéssel jellemzi: "hiábavalóság" (*mataiotés*) és "romlandóság szolgasága" (*duleia és phthoras*). Vitatott, hogy ezek a kifejezések teremtésből fakadó adottságot - a teremtett valóságok mulandó jellege jelölnek-e, vagy pedig az emberi bűn következményét juttatják kifejezésre.¹⁷ A második lehetőséget tartjuk elfogadhatóbbnak. Ugyanis nem valószínű, hogy Pál a teremtés természetes következményének bemutatására a "hiábavalóság" (*mataiotés*) szót használta volna. Emellett az is fontos szempont, hogy az imént említett főnév, illetve a vele rokon kifejezések (*mataios* melléknév; *mataioó* ige) egyéb újszövetségi alkalmazásaiban mindig egyértelmű utalás történik a bűnre (vö. Róm 1,21; Ef 4,17; 1 Pét 1,18; 2 Pét 2,18).

A szóban forgó kifejezések értelmezésénél figyelembe vehetjük a Teremtés könyvének a teremtésről és a bűnbeesésről szóló szövegeit. A Ter 1,28 szerint az ember azt a feladatot kapta az Istentől, hogy uralkodjon a többi teremtmény fölött. Az uralom annyit jelent, hogy az embernek a terem-

¹⁷ Vö. S. LYONNET, *Les étapes*, 185-191; A. VÖGTLE, *Das Neue Testament und die Zukunft des Kosmos*, Düsseldorf 1970, 183-207.

tő Istennel való közösségben, mintegy Isten képviselőjeként felelős munkával kell megerőznie és alakítania világot. Az ember arra kapott meghívást, hogy "istenképiségének megfelelően vegyen részt Isten teremtető és világot

fenntartó munkájában"¹⁸. Ez egyben azt is jelenti, hogy az emberen kívüli világ az ember uralma által érheti el az Isten által kijelölt célt. Az ember bűne azonban az uralom gyakorlásában is törést okozott. A bűnbeesés történetéből világossá válik, hogy az első ember bűnének következtében megszakadt az ember és a természet közötti eredeti harmónia (vö. Ter 3,17). Emellett az is fontos szempont, hogy a bűn után az ember az Isten akaratával elmentétesen saját önzésének és hatalmi törekvéseinek szolgálatára használja a teremtetett dolgokat (vö. Ter 4,17-26). Ennek következtében a teremtetett világ "szolgátságban" van: nem az Isten által kijelölt cél - a kiteljesedés - felé való törekvés, hanem a pusztulásra való irányultság jellemző rá.

A teremtetett világ jelenlegi, kiszolgáltatott állapota nem végleges. Isten fiainak "dicsőséges szabadsága" (Róm 8,21) az emberen kívüli világ számára is teljes szabadságot von majd maga után. Pál azt a meggyőződését juttatja itt kifejezésre, hogy a teremtetett világ sorsa szorosan összefügg az ember sorsával. Az ember bűne a teremtetett világra is kedvezőtlenül hatott, az ember megváltása ellenben a teremtetett világra is "felszabadulást" és "dicsőséget" biztosít. A teremtetett világ akkor fog véglegesen felszabadulni a "romlandóság szolgátságából", amikor a feltámadás által Isten gyermekeinek a "test megváltása" (Róm 8,23) lesz az osztályrészük. A test megdicsőülésével a teremtetett világ megdicsőülése jár együtt. Ennek konkrét módját Pál nem írja le, ám azt világossá teszi: a világ nemcsak időlegesen, a történelem időszakában az emberek otthona, hanem a beteljesedés után is.¹⁹

¹⁸ RÓZSA H., *Kezdetkor teremtette Isten*, Budapest 1997, 54.

¹⁹ Vö. S. LYONNET, *Les étapes*, 202-209; U. WILCKENS, *Der Brief an die Römer II.*, 156-158; F. J. LEENHARDT, *L'épître de Saint Paul aux Romains*, 125-128.

Élő Ige

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Bibliatársulat

PÁL ALAKJA, ÉLETE ÉS MŰKÖDÉSE**A.) Alapgondolat**

Pál apostol, bár nem volt a tizenkettő között, nevét mégis gyakran Péterével együtt, vele egy sorban emlegeti a keresztény hagyomány, s a nevéhez fűződő levelek fontos részét képezik az Újszövetségnek. Általuk betekintést nyerhetünk az első keresztény közösségek életébe, nehézségeibe; a vele kapcsolatos szövegek ősi hitvallásformulákat és himnuszokat őriztek meg számunkra a kezdeti időkből. Lukács evangélista jóvoltából az Apostolok cselekedeteiből sok mindent megtudunk Pál életéről és működéséről. Hogy a részletes és pontosnak tűnő leírás azonban nem szabad számonkérnünk a mai adatszerűséget, az abból is látszik, hogy Lukács adatai esetenként nem egyeznek meg a páli levelekben leírtakkal (ilyen esetekben természetesen a páli közlést részesítjük előnyben). Lukács a saját teológiai, igehirdetői szempontjai szerint rendezi az összegyűjtött adatokat, fogalmazza és írja meg Pál működését a Cselekedetekben. Tehát Pál alakja, élete és működése a Cselekedetek és a Levelek együtt-tekintéséből bomlik ki számunkra. Nézzük meg hát a Cselekedetek és a levelek alapján: Ki is ez az ember, akit az utókor a „nemzetek apostolaként” ismer?

B.) Szentírási szöveg:*Apostolok cselekedetei, Szent Pál levelei*

C.) Bevezetés

Pál apostol élete

Tarzus – Tarzusban született, zsidó család gyermekeként, a római Kilígia tartomány fővárosában:

„Zsidó ember vagyok, a kilíkiiai Tarzusban születtem” (Csel 22,3).

„Farizeus vagyok és farizeusok fia” (Csel 23,6).

„A nyolcadik napon körülmetéltek, Izrael nemzetéből, Benjamin törzséből származom, héber a héberek közül” (Fil 3,5).

Nem tudni pontosan, hányban született. A páli életrajz egyetlen biztos pontja kronológiai szempontból Gallió prokonzulsága Akhájában (Csel 18,12), amely egy Delfiben talált felirat szerint 51-52-re tehető. – Minden valószínűség szerint az ezredforduló után született, fiatalabb volt Jézusnál.

Apja tehát Benjamin törzséből származik, farizeus. Valószínűleg jobbmódú ember, mert római polgárjoggal rendelkezik:

„Mondd meg nekem, valóban római polgár vagy? Ő azt felelte: Igen! Az ezredes erre azt mondta: Én sok pénzért jutottam ehhez a polgársághoz! Mire Pál azt mondta: Én pedig abban születtem” (Csel 22,27b-28).

Egy nővéréről tudunk még:

„Amikor megvirradt, a zsidók közül néhányan összefogtak, és fogadalmat tettek. Azt mondták, hogy addig sem nem esznek, sem nem isznak, amíg Pált meg nem ölik... Pál nővérének a fia azonban értesült a celszövésről. Oda ment tehát, bement a várba és tudára adta Pálnak” (Csel 23,12.16).

Tarzus, mint tartományi főváros a maga 200.000 körüli lakosával nagyvárosnak számított, hellén vonásokkal. Kikötő és kereskedelmi városként nagy átmenőforgalmat bonyolított. A kereskedelem és a halászat mellett fejlett kézműipara volt: kecskeszörből sátrat szöttek. A mindennapi a nyelv a görög koiné.

Pálnak, mint római polgárnak, születésétől fogva két neve van, a zsidó Saul és a görög Pál. Zsidó hitben nevelkedett, 4 éves korától. Mint a többi zsidó kisfiú, járt a tóraiskolába, ott zsidó nyelven tanult írni, olvasni. Vagy még otthon, Tarzusban, vagy a későbbi években sajátította el a sátoreszt.

„Mivel ugyanaz volt a mesterségük - sátoresztők voltak - náluk maradt és dolgozott” (Csel 18,3).

Családja kiterjedt rokonsággal rendelkezett: „Köszöntések Andronikoszt és Júniaszt, rokonaimat és fogolytársaimat, akiket az apostolok körében nagyra becsülnék, s akik előbb lettek Krisztusban hívők, mint én” (Róm 16,7).

„Köszöntsétek rokonomat, Heródiót” (Róm 16,11).

„Köszönt titeket Timóteus, a munkatársam, továbbá Lúcius, Jázon, Szoszipatrosz, a rokonaim” (Róm 16,21; ezt a levelet Korintusból írja).

Nem tudjuk pontosan, mikor küldte őt a család Jeruzsálembe tanulni.

Jeruzsálem

„Tarzusban születtem, de ebben a városban nevelkedtem fel Gamáliel lábánál” (Csel 22,3).

„Felülmúltam a zsidóságban számos kortársamat nemzetemből, nagyobb buzgósággal követve őseim hagyományait” (Gal 1,14).

„Egy bizonyos Gamáliel nevű farizeus, aki az egész nép előtt tiszteletben álló törvénytudó volt, felállt a főtanácsban” (Csel 5,34).

Pál nem ismerte személyesen Jézust (valószínű, hogy a húsvéti események idején még nem tartózkodott Jeruzsálemben).

Amikor Péter és az apostolok a főtanács elé kerültek, Gamáliel az, aki figyelmezteti a főtanács tagjait:

„Azt mondom nektek: hagyjátok magukra ezeket az embereket és engedjétek el őket, mert ha ez a terv vagy mű emberektől van, elenyészik. Ha azonban Istentől van, nem ronthatjátok le, nehogy az történjék, hogy Isten ellen hadakoztok” (Csel 5,38-39).

Az apostolok pedig „nem szűntek meg naponta a templomban és a házaknál tanítani és hirdetni Krisztus Jézust” (Csel 5,42).

„Az Úr igéje pedig terjedt, úgyhogy a tanítványok száma igen megsaporodott Jeruzsálemben, sőt a papoknak is nagy tömege hódolt meg a hitnek” (Csel 6,7).

István diákonus személyében találkozunk először a zsidóságnak azzal a hellénista rétegével, amely a diasporából származott, mint Pál. István le tartóztatásából az derül ki, hogy a diasporában élő zsidóságban kialakult liberális szellemmel szemben, talán ellenhatásként, ugyanott egy ultrakonzervatív irányzat is létrejött, amely messze nem mutatkozott olyan toleránsnak, mint Gamáliel:

„Felléptek azonban néhányan abból a zsinagógából, amelyet a libertínusokról, a cireneiekről, az alexandriaiakról neveztek el, és azokról, akik Kilíkiából és Ázsiából valók, s vitakoztak Istvánnal” (Csel 6,9).

Ezek között a kilíki zsidók között feltehetően ott találjuk Pált is, aki valószínűleg kezdettől fogva résztvevett a vitában, nem csak István megkövezésekor kapcsolódott be az eseményekbe:

„Azután kihurcolták őt a városon kívülre és megkövezték. A tanúk pedig letették ruháikat egy ifjú lábához, akit Saulnak hívtak” (Csel 7,58).

A törvény szerint az istenkáromlót megkövezték (Lev 24,14). A tanúknak

kellett az első követ a káromlóra dobni (MTörv 17,7), ezért vetkőztek neki, s vették le a köpenyüket. Nem tudni, hogy maga Pál miért nincs közöttük, miért csak a köpenyüket őrzi. A szöveg egyetlen adata szolgálhat magyarázattal erre: mint „ifjút” emlegeti őt, tehát még nem volt meg a kora a tanúskodáshoz, még nem volt harminc éves.

„Saul pedig egyetértett azzal, hogy megöljék őt” (Csel 8,1).

„Azon a napon nagy üldözés tört ki a jeruzsálemi egyház ellen, s az apostolok kivételével mindnyájan szétszóródtak Júdea és Szamaria tartományban” (Csel 8,1b).

A nagy üldözésbe hamarosan bekapcsolódott Pál is, és ebből arra következtethetünk, hogy István megkövezésekor nem sok híja volt a harminc évének:

„Saul meg pusztította az egyházat, sorra járva a házakat, elhurcolta a férfiakat és asszonyokat, s őrizetbe vette őket” (Csel 8,3).

„Hallottátok ti is, hogyan viselkedtem egykor a zsidóságban, hogy mód felett üldöztem Isten egyházát és pusztítottam azt” (Gal 1,13; vö. 1 Kor 15,9).

Damaszkusz

„Saul, aki még mindig gyűlölettől lihegett és halállal fenyegette az Úr tanítványait, elment a főpaphoz, és levelet kért tőle a damaszkuszi zsinagógához, hogy megkötözve Jeruzsálembe hozhassa azokat a férfiakat és nőket, akiket ott talál ennek a tannak a követői közül” (Csel 9,1-2).

Szinte megmagyarázhatatlan az a hév, ahogy Pál üldözőbe veszi a keresztényeket – illetve, a lélektan nagyon is jól ismeri az önmaga előtt be nem vallott vonzódás negatív formában való megnyilvánulását. István szavainak ellenállhatatlan ereje volt, az üldözőknek ezekkel szemben csak egyetlen fegyverük volt: hogy megöljék. De ezek a Szentlélektől átitatott szavak Pál lelkében, csendben, mint a földbe hullott magok, tovább éltek és növekedtek. Pál futva üldözi a keresztényeket, s maga sem veszi észre, hogy már a vonzalom hajtja feléjük, vagyis a felé a Valaki felé, aki megnyilvánul rajtuk keresztül. Pál lelke készülődik az eseményre, ha a tudata még nem is.

A nagy találkozás:

„Amikor Damaszkuszhoz közeledett, történt, hogy hirtelen fényesség ragyogta körül az égből. Leesett a földre és szótátot hallott” (Csel 9,3).

„Saul pedig fölkelt a földről, de amikor kinyitotta a szemét, semmit sem látott. Úgy vezették be kezénél fogva Damaszkuszba. Ott volt három napig, nem látott, nem evett, nem ivott semmit” (Csel 9,8-9).

Míntha sírban lenne eltemetve, amelyből harmadik napra új életre kél.

„Íme, épp imádkozik” (Csel 9,11).

„Én ugyanis megmutatom neki, mennyit kell szenvednie az én nevéért (Csel 9,16).

„Ananiás elindult, bement a házba, rátette kezét, és azt mondta: Saul testvér, az Úr Jézus küldött engem, aki megjelent neked az úton, amelyen jöttél, hogy láss és eltelj Szentlélekkel. Erre azonnal halpikkely-szerű valami hullott le a szeméről, és visszanyerte a szemvilágát. Fölkelt és megkeresztelkedett, azután eltelt vett magához” (Csel 9,17-19a).

„Néhány napig még együtt maradt a tanítványokkal, akik Damaszkuszban voltak. Azonnal hirdette a zsinagógákban Jézust, hogy ő az Isten Fia” (Csel 9,19b-20).

Pál tanúságot tesz a közösség előtt a megtéréséről, a Jézussal való nagy találkozásról.

Arábia – A jegyesség ideje

A kívülálló számára rejtett időszak ez, nem tudjuk, hogy Pál teljes magányban töltötte-e, vagy valami kis közösség támogató oltalmában. Egy bizonyos, hogy egyedülálló kapcsolata alakult ki Jézussal, olyan szenvedélyes szeretet, amit sem a szenvedések, sem a kudarcok nem tudtak a későbbiekben megingatni:

„Ki szakíthat el minket Krisztus szeretetétől? Nyomorúság vagy szorongatás? Éhség, mezítelenség, veszedelem, üldözés avagy kard? Mindezekon győzedelmeskedünk az által, aki szeret minket” (Róm 8,35.37). „Mindenre képes vagyok abban, aki nekem erőt ad” (Fil 4,13).

„Nem törődtem testtel és vérrrel, Jeruzsálemben sem mentem föl apostolelődeimhez, hanem elmentem Arábiába” (Gal 1,16b-17a).

„Pál, aki nem emberektől, ember által apostol, hanem Jézus Krisztus és az Atyaisten által” (Gal 1,1).

„Az evangélium, melyet én hirdettem, nem ember szerint való, mert én nem embertől kaptam vagy tanultam azt, hanem Jézus Krisztus kinyilatkoztatásából” (Gal 1,11-12).

„...az én evangéliumom szerint” (Róm 2,16).

„...megerősítsen titeket evangéliumomban” (Róm 16,25).

„Nem azért küldött engem Krisztus, hogy kereszteljek, hanem hogy az evangéliumot hirdessem” (1 Kor 1,17).

„Ismerek egy embert Krisztusban, aki tizennégy évvel ezelőtt - testben-e, vagy testen kívül, nem tudom, Isten tudja - elragadtatott a harmadik égig. S tudom, hogy ez az ember - testben-e, vagy testen kívül, nem tudom, Isten tudja - elragadtatott a paradicsomba, és titkos ígéket hallott, amelyeket embernek nem szabad kimondania” (2 Kor 12,2-4; vö. Csel 22,17-18a).

Jézus „megjelent Kéfásnak, majd a tizenkettőnek. Azután megjelent több mint ötszáz testvérnek egyszerre. Azután megjelent Jakabnak, majd vala-

mennyi apostolnak. Mindnyájuk után pedig mint félresikerültnek, megjelent nekem is" (1 Kor 15,5-8).

„Nem vagyok-e apostol? Nem láttam-e Jézust, a mi Urunkat?” (1 Kor 9,1)

„Valósággal elárasztott a mi Urunk kegyelme a Krisztus Jézusban való hittel és szeretettel” (1 Tim 1,14).

Damaszkusz – „Majd visszatértem Damaszkuszba” (Gal 1,17b).

Jeruzsálem

„Három év múlva azután felmentem Jeruzsálembe, hogy meglátogassam Kéfást, és nála is maradtam tizenöt napig. Másrészről azonban az apostolok közül nem láttam, csak Jakabot, az Úr testvérét” (Gal 1,18-19; vö. Csel 9,26-30).

Tarzus – „Azután Szíria és Kilíkiá vidékeire mentem” (Gal 1,21; Csel 9,30).

Antióchia – Az antióchiái egyház létrejötte:

„Nagy számban tértek meg az Úrhoz ... Elküldték Barnabást Antióchiába ... Barnabás azután elutazott Tarzusba, hogy felkeresse Sault, és amikor megtalálta, elhozta Antióchiába. Egy álló esztendőn át jelen voltak az összejöveteleken, s nagy tömeget tanítottak. Antióchiában nevezték először a tanítványokat keresztényeknek” (Csel 11,21.22.25-26).

Első missziós út Pál, Barnabás és Márk

(*de Márk Ciprus után visszatért Jeruzsálembe*)

Útvonal: Szeleukia; Ciprus: Szalamisz, Páfosz; Pamfília: Perge; Pizídia: Antióchia; Likaónia: Ikónium, Lisztra, Derbé; innen vissza Pizídián keresztül a pamfíliai Attáliába, ld. Csel 13,1-14,28.

Saul-Pál névváltás a Csel 13,9.13-ben. (Lk a Csel 16,10-ben tér át egyes szám 1. személyre.)

Antióchia – Törvény-vita a farizeus-párti zsidókeresztények miatt

Jeruzsálem – A vitás kérdés eldöntése az apostoli zsinaton

„Tizennégy esztendő múlva azután ismét fölmentem Jeruzsálembe Barnabással, és magammal vittem Títuszt is” (Gal 2,1).

„Amikor megérkeztek Jeruzsálembe, az egyház, az apostolok és a presbiterok fogadták őket” (Csel 15,4).

„Jakab, Kéfás és János, akiket oszlopoknak tekintettek, az egység jeléül jobbot nyújtottak nekem és Barnabásnak, hogy mi a pogányok között apostolkodjunk, ők pedig a körülmetéltek között” (Gal 2,9).

Antióchia – Pál, Barnabás

és a jeruzsálemi küldöttek: Júdás (Barszabás), Szilás

A zsinati határozatok kihirdetése

Második missziós út – Pál és Szilás

Szíria; Kilíkiá; Likaónia: Derbe, Lisztra, Ikónium; Galácia; Frígia; Mízia: Troász; Trákia: Neápolis, Filippi, Amfipolis, Apollónia; Macedónia: Tesszalonika, Bérea; Akhája: Athén, Korintus, Kenkrea; Ázsia: Efezus; Júdea: Cézárea, Jeruzsálem; Szíria: Antióchia

Tesszaloniki levelek

Harmadik missziós út – Galácia; Frígia; Ázsia: Efezus; Macedónia; Akhája; Trákia: Filippi; Mízia: Troász; Ázsia: Asszosz; Milétoosz; Kósz, Rodosz, Patara; Főnicia: Tírusz, Ptolemais; Júdea: Cézárea, Jeruzsálem

Fogságból írt levelek:

Filippi levél, Kolosszei levél, Filemon levél, Efezusi levél

Korintusi levelek, Galata levél, Római levél

Pál, mint ember – Testi gyengeség

„A test erőtlenségében hirdetem nektek az evangéliumot, és azt, ami kísértésekre szolgálhatott testemben, nem vetettétek meg és nem utáltátok” (Gal 4,13-14a).

„Testi megjelenése erőtlen és beszéde gyarló” (2 Kor 10,10).

„Gyöngeségben, félelemben és nagy rettegésben voltam nálatok” (1 Kor 2,3).

„Tövist kaptam a testembe, a sátán angyalát, hogy arcul verjen” (2 Kor 12,7).

„Ha járatlan vagyok is a beszédben, az ismeretben nem” (2 Kor 11,5).

„Mindenkor esedeztetek a Lélekben, minden imádságban és könyörgésben, s őbenne virrasszatok teljes állhatatossággal könyörögve az összes szentekért, és értem is, hogy Isten adjon nekem szavakat, amikor megnyitom ajkamat” (Ef 6,18-19).

Pál tanult farizeus, jó szervező készségű, fáradságot nem ismerő, tevékeny, minden áldozatra kész ember. Fantasztikus szellemi képességeihez és lelkierejéhez viszont kapott egy gyöngye fizikumot és rossz beszédképességet. Mindezt ráadásul egy olyan világban, ahol a bajt, betegséget összekapcsolták a bűnnel (ld. Lk 13,4), és amikor az írásbeliség nem volt elterjedve, tehát a szellemi képességek megnyilvánulása jobbára szóhoz, szónoklathoz kötött volt. A testi gyengeség újra és újra megalázza mások előtt, s bár ő háromszor is kérte az Urat (ld. 2 Kor 12,9), Isten nem szabadítja meg tőle. Túl jók Pál képességei, túl nagy kegyelmeket kapott ahhoz, hogy enélkül a „tövis” nélkül el ne bízza magát (ld. 2 Kor 12,7). Hiszen még így is fel-felbukkan a levelekben valami apró megjegyzés:

„Semmivel sem voltam kisebb azoknál, akik fölötté nagy apostolok” (2 Kor 12,11).

„Valamennyiüknél többet munkálkodtam, bár nem én, hanem Isten kegyelme velem együtt” (1 Kor 15,10).

„Azok pedig, akik tekintélyesek voltak - hogy milyenek voltak valamikor, az nem tartozik rám...” (Gal 2,6).

„Amikor azonban Kéfás Antióchiába jött, nyíltan szembeszálltam vele, mert méltó volt a feddésre” (Gal 2,11).

Jézus válasza:

„Elég neked az én kegyelmem, mert az erő a gyöngeségben lesz teljessé.’ Legszívesebben tehát gyöngeségeimmel dicsekszem, hogy Krisztus ereje la-kozzék bennem. Amikor gyöngye vagyok, akkor vagyok erős” (2 Kor 12,9.10b).

Nem tudjuk egész pontosan, hogy milyen betegsége utal Pál, amikor ezt írja:

„Tövist kaptam a testembe, a sátán angyalát” (2 Kor 12,7) – s ugyanígy azt is csak sejteni lehet, hogy mire utal ezekkel a szavakkal: „Ezután senki se okozon nekem kellemetlenséget, mert Jézus jegyeit viselem testemen!” (Gal 6,17)

Szenvedései

Akár az Apostolok cselekedeit, akár a páli leveleket olvassuk, Pál megpróbáltatásait és szenvedéseit látva azt mondjuk, hogy ilyen nincs is, hogy egy ember ezt mind kibírja. Ha ehhez még Pál testi gyengeségét is hozzá-vesszük, amiről panaszkodik, akkor mindez szinte csodával határos.

Damaszkusz: „Még a kapukat is őrizték éjjel-nappal, hogy megöljék őt. A tanítványok azonban éjjel fogták őt és kimenekítették a falon át, leeresztve őt egy kosárban” (Csel 9,24b-25).

Jeruzsálem: „Beszélt a pogányokhoz is, és vitatkozott a görögökkel, de azok az életére törtek. Mikor a testvérek értesültek erről, lekísérték őt Cézáreába, és elküldték Tarzusba” (Csel 9,29-30).

Pizídiai Antióchia: „Üldözést szítottak Pál és Barnabás ellen, és kiűzték őket határukból” (Csel 13, 50).

Ikónium: „Mikor pedig a pogányok és a zsidók a főembereikkel együtt táma-dásra készültek, hogy bántalmazásokkal illessék, sőt megkövezzék őket, és ők értesültek erről, elmenekültek” (Csel 14 ,5-6a).

Lisztra: „Megkövezték Pált. Azután kivonszolták a városon kívülre, abban a hitben, hogy meghalt. De amikor a tanítványok körülvették, felkelt és bement a városba” (Csel 14,19b-20).

Filippi: „Letépték a ruháikat és megvesszőzték őket. Sok ütést mértek rájuk, aztán börtönbe vetették őket” (Csel 16,22b-23).

„Szenvedések és bántalmak értek minket Filippiben” (1 Tessz 2,2).

Jeruzsálem: „Megragadták Pált és kihurcolták a templomból. Mikor már azon voltak, hogy megöljék őt, az a hír jutott el a helyőrség ezredéséhez, hogy egész Jeruzsálem zavargásban tört ki. Amikor meglátták az ezredest és a ka-

tonákat, abbahagyták Pál ütlegetését. Az ezredes odalépett, mefogta őt és megkötözte két láncsal. A nép erőszakossága miatt a katonáknak már vinniük kellett. A népsokaság ugyanis utána tódult és azt kiáltozta: Öld meg őt!" (Csel 21,30-32b.33.35-36)

„A zsidók közül néhányan összefogtak és fogadalmat tettek. Negyvennél többen voltak a férfiak, akik így összeesküdtek: 'Fogadalommal kötelezzük magunkat, hogy addig semmit sem ízlelünk meg, amíg Pált meg nem öljük'" (Csel 23,12.13.14b).

„Mind ez óráig éhezünk és szomjazunk, nincs ruhánk és verést szenvedünk, nincs otthonunk és saját kezünkkel dolgozva fáradozunk" (1 Kor 4,11-12a).

„Miért tesszük ki mi is magunkat veszélynek minden órában? Nap mint nap meghalok, olyan igaz ez, testvérek, mint a veletek való dicsekvésem Krisztus Jézusban, a mi Urunkban" (1 Kor 15,30-31).

Ázsiában „módfelett, erőnkön felül próbára tettek minket, úgyhogy még az életünk felől is kétségeink voltak" (2 Kor 1,8).

„Mindenfelől szorongatnak minket, de agyon nem nyomnak; bizonytalanságban vagyunk, de nem esünk kétségbe; üldözést szenvedünk, de elhagyottak nem vagyunk; állandóan hordozzuk testünkben Jézus halálát" (2 Kor 4,8-10a).

„Tűrésben, nyomorúságban, szükségben, szorongatásban, verésben, börtönben" (2 Kor 6,4b-5a).

„Számptalan fáradság, igen sokszor fogság, módfelett való verések, gyakori halálvesztély. A zsidóktól öt ízben kaptam egy híján negyven ütést. Háromszor szenvedtem megvesszőzést, egyszer megkövezést, háromszor hajótörést, egy nap és egy éjjelen a mély tengeren hanyódtam. Gyakran voltam úton, veszélyben folyóvizeken, veszélyben rablók között, veszélyben saját népem körében, veszélyben a pogányok között, veszélyben városban, veszélyben pusztaságban, veszélyben tengeren, veszélyben hamis testvérek között, fáradságban és nyomorúságban, gyakori virrasztásban, éhségben és szomjúságban, gyakori böjtölésben, hidegben és meztelenségben" (2 Kor 11,23b.24-27).

Róma: „Bilincseket is beleértve úgy szenvedek, mint egy gonosztevő" (2 Tim 2,9).

Pál szeretete

Aki a Szeretet himnuszt elolvassa (1 Kor 13,1-13), az rádöbben, hogy aki ezt írta, az nagyon sokat tudott az emberi lélekről és – a szeretetről! Pál gyönyörű, szenvedélyes szeretettel szerette Jézust és az embereket. A levelekben olyan bensőséges, szenvedélyes hangon szólal meg, mintha nem is egy közösségnek, hanem egyetlen személynek szólnának ezek a vallomások:

„Szívünkben vagytok, úgyhogy együtt halunk és együtt élünk" (2 Kor 7,3).

„Isten féltékenységgel vagyok féltékeny rátok" (2 Kor 11,2).

„Úgy voltunk köztetek, mint kicsinyek, úgy ahogyan a dajka gondozza a gyermekeit” (1 Tessz 2,7).

„Ragaszkodtunk hozzátok, és szívesen nektek adtuk volna nemcsak Isten evangéliumát, hanem életünket is, mert nagyon megkedveltünk titeket (1 Tessz 2,8).

„Krisztus Jézusban az evangélium által én adtam nektek életet” (1 Kor 4,15).

„Fiacskáim, akiket fájdalommal szülök újra, míg Krisztus kialakul bennetek!” (Gal 4,19)

„A szánk megnyílt felétek, korintusiak, s a szívünk kitérült. Mint gyermekeimnek mondom, tárjátok ki ti is szíveteket! (2 Kor 6,11.13)

„Fogadjatok be minket szívetekbe!” (2 Kor 7,2)

„Nem szeretlek titeket? Isten a tudója!” (2 Kor 11,11)

„Ha én ennyire szeretlek titeket, kevesebb szeretetre találnék nálatok?” (2 Kor 12,15)

„Szívembe zártalak titeket. Isten a tanúm, mennyire vágyódom mindnyájatok után” (Fil 1,7-8).

Nem úgy végzi az igehirdetés munkáját, mint a szolga, akit megbíztak egy feladattal, s ha megtette a kötelességét, a többivel már nem törődik. Nem azért megy az elveszett bárány után, mert el kell számolnia vele, hanem mert szereti (senki sem kéri számon a magvetőn a rossz termést, ha a rossz talaj a felelős, ld. Mk 4,13-19).

Jeruzsálem – Fogságba esik

Cézárea – Fogolyként

Róma – Fogolyként

A fogság után:

Hispania – „Hét izben kellett neki börtönt elviselni, menekült, megkövezték, hirdette az ígét keleten és nyugaton, hitének nagy híre messzire elterjedt; az egész világon tanította az igazságot, így jutott el a nyugat határához” (Kelemen Kor 5,7).

„Az Apostolok cselekedeteit egy könyvben írták meg. Lukács összefoglalta a nemes Teofilnak mindazt, ami az ő jelenlétében történt. Ez kitérül abból, hogy hiányzik belőle Péter szenvedése éppúgy, mint Pálnak a Városból Spanyolországba való utazása.” (MurTör 34-39.sor).

A kétéves római fogság és a hispaniai út ideje alatt a Pál által alapított keresztény közösségekben a zsidó törvényekhez ragaszkodók, a pártoskodók és a pogány szokások beszívása mellett újabb veszély ütötte fel a fejét: mindenféle zavaros tanokat hirdető, magukat kereszténynek mondó tanítók léptek föl. Pál tehát, ahelyett, hogy újabb területekre indulna, sürgősen

visszatér ezekhez az egyházakhoz. Egy erősebb egyházi szervezet létrehozásával próbálja elejét venni az anarchiának és a szétesésnek.

Kréta, Ázsia, Macedónia, Akhája

„Amikor elindultam Makedóniába, arra kértelek, hogy maradj Efezusban” (1 Tim 1,3).

„Azért hagyta el Kréta szigetén, hogy ami hátramaradt, elvégezd” (Tít 1,5).

„Siess, gyere hozzám Nikopoliszba” (Tít 3,12).

1. Timóteus levél, Títusz levél

Róma – újabb fogság

„Könyörüljön az Úr Oneziforosz házában: sokszor felüdített engem, és bilincseim miatt nem szégyenkezett, hanem amikor Rómába jött, szorgalmasan keresett és meg is talált” (2 Tim 1,16).

„Az ázsiaiak valamennyien cserben hagytak” (2 Tim 1,15).

„Ha hűtlenek leszünk, ő hű marad” (2 Tim 2,13).

„Siess, jöjj hozzám mielőbb! Démász ugyanis elhagyott a világ szeretete miatt, és elment Tesszalonikibe, Kreszensz Galáciába, Títusz pedig Dalmáciába. Egyedül Lukács van velem. Márkot is vedd magadhoz, és hívd el: jó hasznát tudom venni a szolgálatban. Tichikuszt elküldtem Efezusba” (2 Tim 4,9-12).

„Siess, hogy még a tél előtt ideérj!” (2 Tim 4,21)

„Nem nagyobb a tanítvány a mesterénél, sem a szolga uránál. Elég a tanítványnak, ha olyan lesz, mint a mestere, és a szolgának, mint az ura” (Mt 10,24-25).

Végóráiban néhány hűséges ember marad csak körülötte, a „nemzetek apostola” magára marad, mint Mestere.

2. Timóteus levél

Vértanúhalál

„A hagyomány szerint, miután az apostol megvédte ügyét a bíróság előtt, ismét elindult, hogy az igehirdetés szolgálatát végezze, azután pedig újból visszatért ugyanebbe a városba, hogy vértanúsággal fejezze be életét. Akkor fogolyként írta második levelét Timóteusnak” (Euszebiosz, Egyháztörténet, 1,22,3).

„Kormányzók előtt halt vértanúhalált” (Kelemen, Kor 5,7).

„Engem ugyanis már kiöntenek mint itáláldozatot, elköltözésem ideje közel van. A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, a hitet megtartottam” (2 Tim 4,6-7).

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: Jézus életem	ének kottából	Énekelj az Úrnak c. dalgyűjtemény 482. o. – 5 perc
2. Mi jut eszembe Pálról? Milyen embernek ismertem meg? Melyik páli leveleket tudom fejből felsorolni? Mi- lyen szavakat, szövegrésze- ket tudok idézni tőle?	Csoportos beszélgetés a megadott kérdések alap- ján. Az óravezető felírja a kérdéseket a táblára, a felsorolt páli leveleket szintén. Végül a szent- írás sorrendjében felírja az összes páli levelet; a szavakat és idézeteket is felírja a táblára	tábla, kréta, Szentírás, 30 perc
3. Pál élete és munkássága a szentírási szövegek alapján	az óravezető előadása (ld. Bevezetés), az adott helyszínek követése tér- képen, dián, képanyaggal	jegyzetfüzet, ceru- za, térkép, diák, diavetítő, köny- vek – 75 perc
4. Befejező ének, ima	spontán ima, ének	gyertya, kotta 10 perc

A Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti Központjában hitoktatók és érdeklődők részvételével „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik. Az órákat októbertől májusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként. Jelen füzetünk a huszonegyedik óra anyagát tartalmazza.

A sorozatot szeretettel ajánljuk füzetünk Olvasóinak figyelmébe, abban a reményben, hogy sok aktív lelkipásztor és hitoktató számára segítséget fog jelenteni.

Budapest, 1998. december.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető

Gelley Anna munkatárs, Tarjányi Béla szakmai vezető

Carlos Mesters

Támpontok a csoportos bibliaolvasáshoz

»Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen«(Jn 10,10).

Az előző számainkban megkezdett sorozat folytatása: a Jn 4,1-42 csoportos feldolgozása különböző módokon. Fordította Székely István.

III. HARMADIK MEGKÖZELÍTÉSI IRÁNY: JÉZUS PEDAGÓGIÁJA MEGTANÍT ARRA, HOGY MINDEN NAP VEGYÜK ÉSZRE ISTEN VILÁGOSSÁGÁT

1. *Bevezetés:* A jelenlévők köszöntése után imával vagy énekkel hívjuk a Szentlelket, majd tartunk rövid szünetet.

2. *Cél:* Tanuljuk meg, hogyan tehetünk minden napot olyan áttetszővé, hogy azon Isten valóságából valami átvilágítson. Annak alapján, amit a samariai asszony ill. a tanítványok már tudnak vagy átélnek, Jézus próbálja érzékennyé tenni őket a mindennapi valóságok (pl. a víz) mélyebb jelentése iránt.

3. *A magyarázat kulcsa:* A szöveg olvasásakor jól figyeljük meg azt a módot, ahogyan Jézus segíti az embereket eljutni a látható és a tapintható valóságtól Isten láthatatlan jelenlétének észrevételéhez.

4. *A szöveg:* Jn 4,1-42. A felolvasás után tartunk rövid szünetet.

5. *Kérdések:* 5.1 Mivel éri el Jézus, hogy a samariai asszonyban tudatosul a saját belsejében lévő élővíz-forrás?

5.2 Mi tette ránk a legnagyobb hatást Jézus pedagógiájában? Miért?

5.3 Hol szerepel az Ószövetségben a víz az élet vagy a Szentlélek ajándékával kapcsolatban?

5.4 Mennyiben von kérdőre vagy állít kihívás elé bennünket Jézus pedagógiája, hol jelent számunkra kritikát?

6. *Kérések:* A szövegből kiinduló spontán könyörgések.

7. *Zsolt 122:* »Testvéreimért és barátaimért mondom: Béke legyen veled!«

Gyakorlati tanácsok:

a/ Jézus a samariai asszonnyal a kútnál találkozik, a találkozás és beszélgetés hagyományos helyén. Saját konkrét kívánságából indul ki, a szomjúságból – így adja tudtára az asszonynak, hogy szüksége van rá, és hogy hasznossá teheti magát. A kérésből nyilvánvaló, hogy szomjának oltásához az asszony segítsége szükséges. Jézus tehát felelősséget vállal az asszony segítő- és szolgálatkészségét.

b/ Jézus a víz fogalmát kettős értelemben használja: anyagi értelemben a szomjúságot oltó folyadék jelölésére, és jelképes értelemben, amikor a víz az élet forrását és a Lélek ajándékát jelképezi. Vagyis Jézus azon a nyelven szól, amelyet beszélgetőtársai jól értenek, de ugyanakkor feltételezi, hogy vágyakoznak a mindennapi valóságok mélyebb értelme és jelentése iránt is.

c/ A víz jelképes értelme a nép életében, történetében és hagyományaiban gyökeredzik. Jézus ismeri népének hagyományait, és ezekre támaszkodik a samariai asszonnyal való beszélgetésben. Amikor felvillantja a víz jelképes értelmét, akkor az Ószövetségre utal, amely gyakran használja a víz szimbólumát Istennek az emberre irányuló cselekedeteire. Így pl. Jeremiás az 'élő' (forrás)vizet szembeállítja a ciszterna (állott) vízzel (Jer 2,13). Minél több víz fogy egy ciszternából, annál kevesebb marad benne. Más hasonló ószövetségi helyek: Iz 12,3; 49,10; 55,1; Ez 47,1-3 stb.

d/ A párbeszéd két síkon folyik:

– Előtérben az anyagi víz áll, amely az ember szomját oltja. Ezen a síkon a beszélgetés feszültséggel teli, és nem jut előbbre. Ezen a felületi síkon a samariai asszony győz, mert így Jézusnak nem sikerül belépni az életébe ('vödröd sincs, a kút pedig mély').

– A mélyebb síkon a víz az új életet jelenti, amit Jézus hoz. Itt a beszélgetés megszakítás nélkül folytatódik. Miután Jézus kijelentette, hogy Ő maga az új élet, azt mondja az asszonynak: »Menj, hívd el a férjedet és jöjj ide!« (16.v.). A valóságban nem a férj, hanem Jézus az, aki ennek az asszonynak új életet ajándékozik, amit az egész élete során állandóan keresett, de hiába. Ezen túlmenően: aki kész Jézust »vőlegényként« elfogadni, az mindenütt megtalálja az Istenhez vezető utat, ha Őt »lélekben és igazságban« keresi (23-24.v.).

e/ Bár Jézus a szomjúságáról beszél, inni azonban nem iszik. Ez mutatja, hogy szomjúsága jelképes értelmű, és összefügg küldetésével. Ez a szomjúság kíséri egész élete folyamán a haláláig. Halála órájában a kereszten is azt mondja: »Szomjazom!« (Jn 19,28). Miután így utoljára kinyilvánította szomjúságát, kimondhatja: »Beteljesedett!« (Jn 19,30), hisz betöltötte a küldetését.

(Folytatjuk)

INNEN-ONNAN

Az Izraeli Múzeumban (Jeruzsálem) őriznek egy arámnnyelvű feliratot (a Kr.e.1. – Kr.u.1. századból), amelyet a múlt században találtak a mai *Jeruzsálem területén* (nem jegyezték fel, pontosan hol). Ez a szöveg olvasható rajta: »Ide helyezték át Uzijának, Júda királyának csontjait. Tilos felnyitni!« Ez az egyetlen fennmaradt júdai *királysírfelirat*, Uziját (767-739) leprássága miatt nem temették a többi királyok mellé (2 Krón 26,23), hanem azoktól távolabb, és valószínűleg a város terjeszkedésekor helyezték át a csontokat új helyre. (Holyland 1998/ápr.-jún. és »Land der Bibel Ausstellung, Wien«, Kat.147.)

Amint ismeretes, 1961-ben *Cézáréában* találtak egy követ, amely része volt egy »*Poncius Pilátus, Júdea prefektusa*« által Tibériusz császárnak ajánlott épület (valószínűleg templom) feliratának. A múlt évben ugyancsak Cézáréában a római kori palota ásatása során egy másik fontos kőre írt emlék, egy mozaikpadló került felszínre néhány szó felirattal. E szerint az illető helyen *hivatali helyiségek* és *őrök* voltak. Nyilvánvaló, hogy annak a helyiségnek a padlójából maradt fenn ez, ahol Szent Pál több mint két évig tartó fogsága és a helytartók által való kihallgatásai során többször is megfordult (Csel 23,23-26,32). Cézáréa Kr.u. 6-tól évszázadokon át Júdea római tartomány politikai fővárosa volt. (Holyland, 1998.ápr.-jún.)

Az első századok keresztényei - a zsidókhoz hasonlóan - idegenkedtek személyeknek képi vagy szoborszerű ábrázolásától, ami egyébként a római birodalomban a

pogányság körében általános volt. Csak hosszú viták után, a 3. századtól terjedt el és vált az igehirdetés egyik eszközévé a keresztény temetkezési és istentiszteleti helyeken egyes bibliai személyek és jelenetek művészi megjelenítése. Érdekes megfigyelnünk, hogy az *ókor*i Róma keresztény emlékein az egyes bibliai személyek ill. történetek hányszor szerepelnek (zárójelben a festett ábrázolások száma): az *Ószövetségből*: Jónás 198 (68), Dániel 100 (55), vízfakasztás a Hórebnél 92 (76), a három ifjú 90 (22), Ádám és Éva 73 (26), Izsák feláldozása 70 (23), Noé 69 (46), Mózes 38 (15), Jób 16 (13), Zsuzsanna 12 (8), Bileám 8 (7), egyéb 79 (38). – Az *Újszövetségből*: Lázár 127 (66), kenyérszaporítás 119 (39), napkeleti bölcsek 84 (17), a vak meggyógyítása 72 (9), a bēna meggyógyítása 69 (26), Kána 56 (8), a vérfolyásos asszony meggyógyítása 45 (6), Jézus megkegyesztelkedése 16 (11), a samariai asszony 14 (7), Jézus születése 10 (2), angyali üdvözlés 2 (2), egyéb 116 (15). (Welt und Umwelt der Bibel 1/1998., 32.o.)

Kínában fontos missziós feladat, hogy a Biblia, a katekézis eszközei és egyéb vallásos irodalom a számos kisebbség nyelvén is rendelkezésre álljon. Egy Kína és Vietnam határvidékén működő francia pap *miao nyelvre* fordította a Szentírást, és azt már több ezer példányban olvassák az említett törzs tagjai. Egy bennszülött pap fonetikusán átírta az *afxii nyelvet*, és így elkészítette a zsoltárok fordítását.

Indiában Tamil-Nadu területén, amely 15 katolikus egyházmegyét

foglal magában, már második éve folyik bibliai távoktatás, amelyen 4300-an vesznek részt. Több kommentár után most már egy biblikus pasztorációs folyóirat is megjelenik tamil nyelven.

Öt *nyugatafrikai* ország 25 plébániája bibliai táborokat rendezett 300 vezető és mintegy 2000 gyermek és fiatal számára. A vezetők a továbbiakban is szervezeten folytatják bibliaapostoli működésüket (saját továbbképzés, rendszeres találkozó és információ, előadók meghívása, anyagi források keresése, a mozgalomhoz újonnan csatlakozók segítése stb.).

A *délafrikai püspökök* ezévi júniusi konferenciája a Biblia ügyével foglalkozott, és számos fontos döntést hozott (évente Szentírásvasárnap, a papnövendékek és a már működő papok, szerzetesek, világi segítők biblikus képzése, anyanyelvi Biblia elérhető áron, segédeszközök a bibliaismerethez stb.); ajánlották a püspöki szinódusok titkárságának egy szinódus témájául: »Isten szavának szerepe az evangélizálásban« és »Isten szavának továbbadása a nép számára«.

A *Kongói Demokratikus Köztársaságban* (Zaire) megjelent az Újszövetség szongje-nyelvű fordítása. – *Ghanában* egymás után adják ki egy helyi nyelven az Ószövetség deuterokanonikus könyveit; a fordítás különböző vallások tudósainak közös műve.

Boliviában augusztusban az intenzív bibliaanfolyamot végzetek kétnapos továbbképzésének »A Szentlélek Szent Lukács művében« volt a témája. A Szentírás hónapja (szeptember) alkalmából a bibliakörök számára 5 alkalomra szóló segédanyagot adtak ki. Meg-

jelent a biblikus pasztorációs folyóirat (»Palabra«) első száma.

Nicaragua 8 egyházmegyéje közül 6-ban 1997 folyamán összesen 40 bibliaanfolyamot rendeztek. Emellett egy intenzív tanfolyamon Középamerika összes országaiból összesen 51 személy vett részt.

Chilében a múlt évi Szentírásvasárnapra igen sok tájékoztató, érdeklődést keltő és »keresőket« segítő kiadvány készült minden korosztály és népréteg számára, s ez érezhetően növelte az érdeklődést és aktivitást.

A *Holland Antillákon* kiadták a teljes Bibliát papiamentó nyelven; ezt a kreol (spanyol-holland) nyelvet kb. 280 ezer ember beszéli.

Megjelent az Újszövetség a *Suriname* mintegy 150 ezer indiai származású lakosa által beszélt sarnami-nyelven.

Csehországban megjelent a bibliai központ (évente 2 számra tervezett) folyóiratának első száma és a Stuttgarti Kis Kommentár sorozat több kötetenek cseh fordítása.

Szlovéniában is megjelent a bibliai központ új, negyedévi folyóirata. Ugyanitt Bibliai távoktatás indult 450 résztvevővel.

A *Libanonban* 1991 óta rendszeresen megjelenő bibliaapostoli folyóirat ma már gazdag tartalmú és több mint 40 oldalas (arab nyelven); emellett rövidített francia nyelvű kiadása is van. A katolikus pátriárkák és a libanoni püspökök közös elhatározása alapján először az 1997. évi karácsonyi ünnepek alkalmából szervezték meg »a Biblia napjait«. Libanonban 25 biblikus oktatóközpont működik. Emellett sok biblikus adást sugároznak a vallásos rádióadók és egy TV-adó (Libanonba és Szíria nagy részére kiterjedően). B. D. Verbum 2/1998.

Olvasóink kérdezik

*Az első két kérdésre Thorday Attila professzor,
a harmadikra Gyürki László egyetemi magántanár válaszol.*

Kérdés: Mi az alapja és mi a teológiai jelentősége annak a különbségnek, ami a húsevés tekintetében Ter 1,29 és 9,2-4 között van?

Válasz: A világ teremtését és a vízözön utáni megújított teremtet összehasonlítva egy különbségre fölfigyelhetünk: a teremtéskor csak a növényvilág szerepel úgy, mint az embernek adott eledel: *»Nektek adok az egész föld színén minden maghozó növényt, és minden fát, amelynek maghozó gyümölcse van: mindez legyen a ti eledeleitek«* (Ter 1,29). A vízözön után megújított teremtésben Isten új rendet állít föl: *»Minden, ami csak mozog, ami csak él, legyen a ti eledeleitek. Nektek adom mindezt éppúgy, mint a zöld növényt«* (Ter 9,3). Az özönvíz utáni emberiségnek tehát megengedi Isten, hogy evés céljából állatot öljön, vagyis hússal is táplálkozzék. Fontos azonban, hogy az ember helyesen birtokolja és kormányozza a reá bízott teremtett javakat.

Nem szabad elfelejteni, hogy a bűnbeesés (Ter 3) óta a kezdetben teremtett természeti rend megromlott, és az első testvérgyilkosság (Ter 4) óta az erőszak elterjedt a földön. Ettől kezdve az ember képtelen töretlen békében élni az állatokkal, s azoknak mintegy ellenfelévé lesz. A Noéval kötött szövetség ezt kívánja rendezni.

Kérdés: Miért és mennyiben tiltja a Szentírás a vér fogyasztását?

Válasz: Az emberiség életkörülményeit az erőszak jellemzi; ugyanakkor Isten megújítja kezdeti elhatározását, és az ember kezébe helyezi a teremtett világot (vö. Ter 9,2-3). Amikor Isten földadatot bíz az emberre, segítséget is ad hozzá. Az uralom helyes végrehajtásához jelen esetben olyan utasításokat ad, melyek megtartása által Isten áldása gyümölcsözővé lesz. Az első föltétel a következő versben olvasható: *»Csak húst, vérrel együtt, nem ehettek!«* (Ter 9,4) Ez a tiltás szolgál az istentiszteletekre vonatkozó, a Lev 3,17-ben olvasható előírás alapjául. Mindezek mögött az a meggyőződés áll, hogy a vér képezi az élet otthonát, amely pedig végső soron Isten tulajdona.

A véres hús evésének tilalma a mondatkezdő héber 'ak = de /csak /csupán jelentésű kötőszó miatt nem függetleníthető az előző versek tartalmától. Az ember megeheti az állatok húsát, de nem eheti meg az életet jelképező vért. A 9,4 vers előírása tehát háttér szab az előző vers húsevésre vonatkozó fölszólításának. Ezek szerint a vegetáriánus étkezés lehet ízlés dolga, vagy egyesek számára orvosi javallat, de kizárólagosságát – ideologizálás nélkül – nem lehet alátámasztani a Szentírásból. A fölszólítás kulcsszava a nefe = élet. A parancs így nem egyszerűen a vérré vonatkozik, hanem az életet hordozó vérré. Amennyiben és ameddig tehát az életet jelző vér lüktet még az állatban, nem szabad elfogyasztani. Mielhellyel azonban a vérnek nincs már köze az élethez, az isteni parancs sem vonatkozik rá. A vér fogyasztása tehát nem anyagi mi-volta, hanem szerepe miatt tiltott. Lüktető vért inni a gyilkolás titkos örömet fejezi ki, és az emberölés vágyához vezethet (vö. Szám 23,24; MTörv 32,42; Jer 46,10). A Ter 9,4 szavai mögött tehát vérszomj, a szenvedélyből való gyilkolás vágyának veszélye is meghúzódik, amelytől Isten óvni akarja az embert. Ez a parancs nem csökkenti Isten jóságát, hanem a húsevés helyességének védelmét szolgálja.

Kérdés: A Szentírásban többször találunk különböző családfákat, területek, népek felsorolását, harci leírásokat, a szertartások, vagy a szentély berendezésének leírásait, közmondásszerű bölcsességeket, látszólag erkölcsi tanítás nélkül. Miért és hogyan olvassuk ezeket?

Válasz: A Biblia, különösen az Ószövetség zavarba ejtő könyv. Aki még nem olvasta, annyit tud róla, hogy zsidóknak és keresztényeknek szent könyve. Ezért keresi benne »Isten szavát«, bizonyos »katekizmust«, vagy erkölcsi elvek gyűjteményét.

S amikor olvasni kezd, egy kis nép múltjának történetét találja, gyakran olyan történeteket, amelyek nem érdeklik, kevésbé épületes elbeszélések sorozatát, háborúkat, gyilkosságokat, olyan költeményeket, amelyeket sokszor nehéz imádkozni, még akkor is, ha »zsoltároknak« keresztteltek el őket, elöregedett erkölcsi tanácsokat... Megdöbbenő könyv... De valójában »egy« könyv?

Már tudjuk, hogy inkább könyvtár: 73 könyv, amelyek kb. 1000 év alatt íródtak. Állítsuk egymás mellé könyvtárunkban a Halotti beszédet, Anonymus írását, a Margit legendát, Janus Pannonius költeményei mellé Balassi Bálint verseit, Verbőczy Hármaskönyvét, a hitvitázó irodalomból Méliusz Juhász írásait, Pázmány Péter Ka-

lauzát, Mikes Kelemen és Kazinczy leveleit, Vörösmarty, Petőfi és Arany verseit, Jókai regényeit és Rónay György versesköteteit... Furcsa lenne így a könyvtár elrendezése. Pedig a Bibliáé még furcsább. Az több mint egy könyvtár. A Biblia egy világegyetem, amelybe be kell lépni, egy kaland, amelyre meghívást kaptunk. A Biblia egy nép könyvtára, amely az Isten iránti szenvedély zsákmánya lett. Ennek jegyében kell a Bibliához közeledni, és csak így lehet megérteni.

Egy hasonlattal lehetne ezt jobban megvilágítani. Az aranylakodalmas házaspár egyedül van otthon, amikor egy régi barátjuk meglátogatja őket. Beszélgetnek az eltelt 50 esztendőről, amelyben öröm és megpróbáltatás váltogatta egymást. Ezt tudta barátjuk is, de ezen az estén új szempontból ismerte meg őket, mert előhozták »kincseiket«, emlékeiket az egyszerű kartondobozból.

Fényképek a családi eseményekről, házasságkötésükről, gyermekeik mosolyáról, egy-egy nyári kirándulásról. Nagyon is banális képeslapok, kissé összetörve, mert a háború alatt megrongálódtak. Szinte mindegyikhez tudnak fűzni valamit, s általuk megelevenedik szegényes és küzdelmes életük egy-egy eseménye.

Családi papírlapok következnek monoton egymásutánban elődeikről, nagyszüleik, dédszüleik adatai, akiktől származtak. Előkerül egy jelentéktelennek látszó bérleti szerződés, de ez arra emlékezteti őket, amikor még házuk sem volt... Levelek kerülnek elő jegyességük idejéből. (Ezeket ne olvassuk el – mondja a férfi mosolyogva.) Imádságok életük jelentős fordulóin, házassági beszéd, amelyet az eskető pap adott át nekik, egyik gyermekük gyenge kis versecskéje, amellyel köszöntötte őket házassági évfordulójukon...

Ez az este úgy telt el, mint egy álom. Ezen az estén jobban megismerte a jó barát a jubiláló házaspárt, mert fölfedték előtte életük értelmét. Ezek az »emlékek«, papírlapok, fotók, levelek, nem képviselnek értéket. Ugyanakkor mégis nagyon értékesek: nem tárgyak többé, hanem **egy összegyűjtött és értelmezett életet jelentenek**. Mindegyik egy élet történetében helyezkedik el, átszövi őket ennek az életnek az értelme. »Amikor megtudtuk, hogy szeretjük egymást – írta Anna jövődő férjének –, gazdagok lettünk minden együtt töltött pillanattal, megőriztük emlékezetünkben, mivel ezek összekapcsoltak minket«.

A jubiláló házaspár fotókat, írásokat mutatott berátjának, aki **érdeklődött irántuk**, mert ezekben mintegy össze volt sűrítve az ő

életük. és ezek által bepillantást nyert titkukba, szeretetkapcsolatukba.

A Biblia különböző könyvei sokszor úgy tűnnek, mint jelentéktelen, banális írások. De általuk egy nép kalandját fedezhetem fel, és belépek az ő világukba. Dávid főemberei, az Ezdrással hazatértek listája, a szent sátor leírása, vagy küzdelmük a szeleukida uralkodókkal hitükért így egészen új értelmet nyernek, ha olvasom őket.

Sokszor **később értették meg ezeket**. Mosolyogva mutat a férj barátjának egy algebra példát: »ez a mi első szerelmes levelünk.« Ő és jövődő felesége gimnazisták voltak. Mivel a leány beteg lett, elküldte neki a matematikai példák megoldását. Banális levél, önmagában egyáltalán nem érdekes. De ez a levél megindított valamit és... követte a többi. Önmagában ez a levél nem érdekes, véletlenül maradt meg, de újra olvasva a házasság után, az ő első szerelmes levelük lett.

Vannak események, amelyeknek önmagukban nincs értelmük, de ha belépnek a mi történelmünkbe, akkor értelmet nyernek. Lefényképezve a maga pillanatában nem érdekesek, de utána olvasva jelentőssé válnak. Minden esemény így önmagában számos értelmet nyerhet, amit az adott időben nem értünk, nem fogunk fel. Viszont ha jelentős, akkor újra gondoljuk, és így fölfedezzük gazdagságát. Ahogy előre haladunk, az első esemény gazdaggá válik.

Amikor elbeszélünk egy eseményt, nem próbáljuk meg pontosan visszaadni, nem akarjuk »lefényképezni« a múltat, hanem **újja-teremtjük**, feltűntetjük azt az értelmet, amit most jelent nekünk. És ha még később beszéljük el, újabb mozzanatokat fedezünk föl benne.

Az esemény lényeges valósága láthatatlan a szemnek, meg kell fejteni. Látok egy férfit és egy nőt, akik átkarolják egymást. Ez egy pontos történeti tény. De ebből semmit sem tudok meg, mert ez sokszor kötelező gesztus, ha nem is szeretik egymást. Ha azt mondják, hogy szeretik egymást, akkor ez a gesztus értelmet nyer, szeretetük jele lesz. Elhiszem, amit nekem mondanak, s mivel hiszem, megértem ölelésüket, mint a szeretet jelét. Hogy megértsem, hinni kell, és a megértés ténye megerősíti hitemet.

Így vagyunk a Bibliával is. Ez áll azokra, akik azt írták: Elbeszélték az eseményeket, de az események értelmet nyertek, mert ők hitték. Ez áll miránk is, akik ma olvassuk ezeket a szövegeket. A szövegeket lehet tanulmányozni akár hívő, akár hitetlen valaki. Meg lehet érteni, hogy mit mondanak nekünk a szövegek. De más-

képpen érti az ember, ha ugyanabban a hitben részesedik, mint a szerzők, vagyis belép velük ugyanabba a keresésbe. Mennyiben érdekel engem a Biblia? Csodálatos történelem, amelyben Isten szól Ábrahámnak, Mózesnek, a prófétáknak... Csodák történetek szüntelen és Isten megszabadítja az elnyomottakat, meggyógyítja a betegeket... Hogyan hozható ez kapcsolatba az én egyszerű, mai életemmel, vagy a világ életével? Ha Isten kétezer éven át mindig beszélt, akkor most hallgat? Ma is vannak elnyomottak, szerencsétlenek, miért nem cselekszik most is? A történeteket két szinten hasonlíthatjuk össze. A történész, aki Izrael történetét vizsgálja, egy banális történelmet talál bennük, Közel-Kelet egy kis népéét, amely nem különbözik a többi néptől. A hívők, akik a Bibliát állították össze, az eseményekben Istenük szavát és közbejöttét látták (mint a példánkban szereplő házaspár a matematikai példában első szerelmes levelüket). Izrael története is egyszerű, közönséges, fájdalmas, mint a mi hétköznapi életünk. A hitetlen nem is lát ebben semmiféle isteni nyomot sem. Amikor azonban a Bibliát olvassuk, el kell jutnunk oda, hogy újra tudjuk olvasni a mi életünket ezzel a hívő tekintettel. S akkor fölfedezzük, hogy Isten folytatja beszédét hozzánk, mint ahogy szólt a prófétához, s folytatja működését is. S ekkor a mi életünk is úgy tűnik számunkra, mint egy csodákkal teli élet.

* * * * *

Egy »Szentírást olvasó« Gyomaendrődön (név nélkül) feladott levelében feltett kérdésére (öldöklések »isteni parancsra«?) már válaszoltunk a Jeromos füzetek 25. számában. Kérjük, olvassa el a választ ott! *A Szerk.*

Thorday Attila

BIBLIATÁBOR A BAKONYBAN

A Zarándok Isten című könyv fordítása közben született meg bennem az ötlet, hogy hittanos fiatalokból tábort szervezzek Izrael történetének és a hit zarándokútjának átélésére. Tapasztalom ugyanis, hogy az évközi hit-oktatás csak akkor hozza meg termését, ha felejtethetetlen közös élményekben részesülnek a fiatalok.

A nyári tábor konkrét előkészületei már télen elkezdődtek: néhány kispappal és a Hajszolónak nevezett ifjúsági közösségvezető tanfolyam végzőseivel több alkalommal összeültünk, hogy a választott nép bibliai történelmének átéléséhez ötleteket gyűjtsünk. A tábor vezérmotívumául az Isten és népe zarándoklatát végigkísérő biblikus teológiai munka kínálkozott; a könyv nyolc fejezete alapján nyolc naposra terveztük a táborozást, a helyszíneként pedig a Bakonyt jelöltük ki.

Ezután a résztvevők meghívása következett: szegedi plébániákat kerestünk fel, ahol 12-18 éves hittanosokat szólítottunk meg, és hívtunk meg egy előkészítő napra. A kora-tavaszi szombatra szóló meghívásunkat mintegy negyvenen fogadták el, és jöttek el a Szeged közelében fekvő »Domaszék-Zöldfás Katolikus Ifjúsági Központba«, ahol a szervezők és a jövőendő résztvevők olyan játékos programokban ismerkedhettek meg egymással, amilyenek elővételezik a nyári táborozás hangulatát: 6-8 fős csoportokban szellemi és fizikai akadályverseny, bibliaismeret és kéz-ügyesség, éneklés és liturgikus táncok, stb. Mindez kedvcsináló ízelítő volt a középiskolások, és tapasztalatszerzés az egyetemista szervezők számára.

»Menj ki földedről, rokonságod köréből... arra a földre, amelyet majd mutatok neked!« (Ter 12,1) – ez volt elindulásunk mottója július 18-án reggel, s a résztvevők valóban nem tudták pontosan, hol lesz az első szálláshelyük. A különjárat, bérelt autóbuszunk délben Jásdon állt meg először, ahol a csoport egyik fele, minden felszerelésükkel leszállt: ők Jásd-Szentkútra gyalogoltak, hogy a szentély közelében verjenek sátorbort. Másnap Ábrahám fiai erről a bázisról indultak, hogy a hit zarándokútját járják a Bakony vadregényes tájain. Én egyelőre a pátriárka hitén elindult másik csoporttal tartottam, akik ideiglenesen az onnan mintegy 40 km-re fekvő Bakonybánán telepedtünk le, és ahol azután két éjszakát töltöttünk. Ettől kezdve a törzsi életformát folytató két 25-30 fős csoport hasonló for-

gatókönyv alapján párhuzamos programokkal szervezte életét, én pedig hol az egyik, hol a másik »törzs« tagjaival töltöttem a napot. Még az első esti tábortűznél beavató szertartáson estek át a fiatalok, mondván: »Én ..., fogadom, hogy

– Ábrahám ősatyánkat minden nyögés nélkül, mindenféle susnyáson keresztül követem;

– fojtott emberhúst nem eszem;

– disznóságokat a számon se ki, se be nem engedek;

– minden másnap felváltva lábat illetve fogat mosok;

– mindenkori konyhásainkat meg nem kövezem;

– horkolásomért felelősséget vállalok;

– a csoportos munkában örömeimet megtalálom;

– törzsi elöljáróimnak előre shalom-olok, helyemet nekik átadom – kivéve a munkát, amivel nem fárasztom kívénhedi izületeiket;

– a törzsünkben szolgáló levitákat tisztелеm és becsülöm;

– és törzsömet el nem hagyom holtomiglan, holtáiglan, semmiféle bálvány, Jahve engem úgy segítjen!«

»Eladják az igazat ezüstért, a szegényt meg egy pár saruért« (Ám 2,6) – másnap mindkét csoport tagjai előadások keretében a bibliai idők egyiptomi kultúrájával ismerkedett meg. A délutáni akadályverseny állomásai József történetét dolgozták föl: a feladatok között szerepelt az álomfejtés, a kútásás, 7 bő és 7 szűk esztendő, Potifárné nevében versbe szedett szerelmeslevelet kellett írni Józsefnek. Az induló- és fogadó állomáson kézműves foglalkozásokra nyílt lehetőség, ahol a résztvevők agyagból bálvány-szobrocskákat formáltak, és ékszereket készítettek.

»Hallgassatok a szavamra, és én Istenetek leszek, ti meg az én népem lesztek; járjatok azon az úton, amelyet én jelölök ki nektek!« (Iz 7,23) Harmadnap az Úr szabadító ereje által elhagytuk Egyiptomot, hogy az ígért földjére induljunk. Zsidó-kút – Sínai-hegy – Ördögárok útvonalon (ezek az Észak-Bakony turistatérképén szereplő tényleges elnevezések!) szerettünk volna a Jeruzsálemet szimbolizáló Zircre jutni, de a honfoglalásért harcba (számháborúba) keveredtünk a Jásd-Szentkútról érkező törzsekkel, ezért a hosszú (20-25 km-es) gyaloglás, a »pusztai« vándorlás után Izrael népe aznap este Borzavárnál ütött tábort. Napközben csak mannával táplálkoztunk, ti. szendvicset vittünk az útra, de az napi konyhásaink este meleg vacsorával (fürjtojásos leves?) várták elfáradt vándorló népünket.

»Elsöpröm gonoszságaidat, mint a felhőt, és vétkeidet, mint a ködöt. Térj vissza hozzám: megváltottalak« (Iz 44,22). Másnap délelőtt immár egységben és énekek közepette mind a 12 törzs feljutott az Úr hegyére.

Mindnyájunk számára katartikus élmény volt, hogy testileg-lelkileg megtisztulhattunk: testileg, mert vándorlásunk negyedik napján végre érezhetük a tusból folyó hideg- és melegvíz áldott hatását; lelkileg pedig a Szent Városházunkra megjelenítő Zirc látványa okozott felüdülést.

»Emeljétek föl fejetekeket, kapuk, ősi kapuszárnyak táruljatok, hadd vonuljon be a dicsőség királya!« (Zsolt 24,9) Ezzel és más, hasonló zsoltárversekkel léptünk be másnap a ciszterci bazilikába, hogy ünnepi szentmise keretében adjunk hálát a megtett útért és a mind egységesebb testvéri közösségünkért. Délelőtt egy ciszterci szerzetes vezetett végig a felújítás alatt álló patinás épületegyüttesen, majd megtekintettük a szomszédos Természettudományi Múzeum gazdag anyagát. Ezután az Arborétumban folytattuk a tábor lelkinapját; az árnyat nyújtó liget lehetőséget biztosított a lelkibeszélgetésnek és szentgyónásnak. Késő délután még egy felejtethetetlen méta-csatára is sor került a helyi sportpályán.

»Szétszórom Izrael fiait a különféle népek közé... Kard élén hullik el népemben minden gonosztevő« (Ám 9,9-10). A tábor hatodik napja hajnalán óriási megrázkódtatás érte a hálózsákjukban békésen szunnyadó fiatalokat: berontott az iskola tornatermébe Nabukadnezár (egy nagydarab teológus-hallgató), és ostorát csattogtatva mindenkit menekülésre kényszerített. Izrael néhány törzse Bakonybélbe menekült, a többiek Szentkútra húzódtak vissza, s ez lett a Babiloni száműzetés ideje.

»Ne félj hát, mert veled vagyok! Napkeletről idehozom nemzetségedet, és összegyűjtelek napnyugatról« (Iz 43,5). A fogság idejét sem töltöttük téltlenségben: ügyességi vetélkedőkben mértük össze erőnket (pókfoci, frizbifoci, célabdobás, kapitánylabda, méta). A törzsekben elvegyült leviták, a kispapok minden nap lelkiismeretesen vezették a reggeli- és esti imádságot, ami a Babilonban kialakult zsinagógai istentiszteletekre, tóra-magyarázatokra emlékeztetett bennünket.

»Ne félj, mert megváltalak, neveden szólítalak: az enyém vagy« (Iz 43,1). Izrael történetét feldolgozó táborunk befejező napján a mintegy másfél évezred történelmét átélte, és most a fogságból szabadult hittanos fiatalok Veszprémben, az érseki székesegyházban találtak egymásra. A felejtethetetlen élményeket még az is tetézte, hogy az értünk jött különjáratú autóbust a Balaton partján megállítottuk, hogy egy örömteli fürdőzéssel zárjuk nyári hittanos táborunk gazdag programját.

Ezúttal szeretném megköszönni a Bibliatársulat 60 ezer forintos anyagi támogatását, amivel hozzájárult e bibliatábor megvalósulásához.

A Szentírás az életemben

Előző számunkban kértük Olvasóinkat, írják meg a Szentírással kapcsolatos élményeiket, tapasztalataikat. Örömmel olvassuk olvasóink válaszait, és szívesen megosztjuk másokkal is.

Egyszer megkértem hittanosaimat, írják le, mit jelent számukra a Biblia. A feltett kérdésre a diákok írásban válaszoltak. Az ő válaszaikon mindnyájan elgondolkozhatunk, és közelebb kerülünk a Bibliához és ezáltal Jézushoz (E.T. hitoktató, Budapest):

»A Biblia számomra egy könyv, de nem egy EGYSZERŰ könyv. Ez a könyvek könyve, ahogyan ezt már többen mondták és írták.

Ez egy csoda, amely egy világnagyságú családot, az Egyházat fogja össze. Példabeszédei tanítanak minket, hogyan éljünk rendesen, békével. Tehát egy út, amely csak jót tanít. Ez a keskeny út.« (Barbara, 8.o.)

»A Szentírás nekem Jézus tanítását jelenti, amit ha elolvasok, akkor megtanít a szeretetre.« (Kinga, 7.o.)

»A Biblia nekem érdekes és értékes olvasmányt jelent, megtanít a keresztény hitre. A Biblián keresztül Isten és Jézus szól hozzám az Ószövetségtől az Újszövetségig. A Biblia Isten szava az evangélisták által leírva. Minél többször olvasom el Krisztus üzenetét, annál több kedvem lesz őt követni.« (Robi, 6.o.)

»Nekem egy könyvet jelent, amely utat mutat Isten felé. A Biblia Jézus és Isten tanítása. Üzenetet nyújt számomra a jövő felé. Megnyílik előttem egy kapu, amely Isten kapuja. A Biblia számomra egy küldetés is. Megtanuljuk a Bibliából szeretni egymást.« (Kristóf, 7.o.)

»Mielőtt találkoztam volna Jézus tanításával, csak egy olyan könyvet jelentett, melyből rajztémát meríthettem. Mára ez megmaradt, de számomra most egy új tartalmat is hordoz: hiszen ez Jézus tanítása, ebből ismerhetem meg őt, és kerülhetek hozzá mindig egyre közelebb. A Biblia Isten üzenetét sugározza számomra és MINDIG, minden ember számára. A Bibliát bármikor kézbeveszem, megnyugtató, megvigasztal és utat mutat nekem az életre.« (Dani, 8.o.)

»Ha magányosnak érzed magad, vagy egyszerűen elegend van mindenből, akkor feltétlenül vedd kezébe a Bibliát, és nyisd ki bárhol, mert a zene mellett ez a csodálatos könyv segít neked, ad erőt, hogy semmit se adj fel. És bármilyen szörnyű a világ, egyedül te legyél az, akihez mindenki örömmel fordul segítségért, vagy egyszerűen csak beszélgetni akarnak veled, mert érzik, hogy benned a gyűlölet helyett

Vallomások a Szentírásról

az önzetlen szeretet uralkodik, úgy mint Jézus Krisztusban. Tehát ennek a Könyvnek az olvasása közben rájössz, hogy egy valami fontos a világban, ami nélkül senki nem élhet harmóniában, és amit mostanában sajnos a pénz fogalma vált fel; ez az ÖRÖK SZERETET.» (Doroty-tya, gimn. 10.o.)

»Ha beleolvasok, önbizalmat adnak nekem Jézus szavai, tanításai-ból okulok, szeretetre tanít. Ha fellapozom, mindig megnyugszom. Ez a Könyv nekem nagyon sokat jelent.« (Ágota, gimn. 10.o.)

»A Biblia olyan könyv, amely Isten tanításait foglalja magába. Segít nekem, hogy közelebb kerüljek hozzá, megértsem, mert az Ő szeretete sugárzik belőle felém. Bármikor elővehetem, olvashatom. Istennel való kapcsolat. Mindig találok benne valami nekem szóló üzenetet.« (Beáta, 8.o.)

* * * * *

Szeretnék köszönetet mondani V.M.-nek, aki olyan nagyszerűen rávilágított az öt okos szűz olajának megoldására, amit az egyik hittanosom gyorsan elintézett: »Hát, azért nem adtak a másik ötnek, mert írigyek voltak.«

Ha ezt még más is hallja, megmarad benne egy életen át, amin talán még mi is elgondolkodtunk, hiszen másutt azt mondja Jézus, hogy mindent osszunk meg felebarátunkkal. De most végre megvan a világos magyarázat: az életszentség, a hit olaját NEM LEHET egyszerűen átadni másoknak. (T.F. plébános, Budapest)

* * * * *

Továbbra is kérjük kedves Olvasóinkat, Tagtársainkat, valamint a bibliaapostolképző szemináriumok résztvevőit, írják le és küldjék el szerkesztőségünknek

Szentírással kapcsolatos élményeiket, tapasztalataikat, amelyeket egyéni vagy közösségi szentírásolvasás ill. bibliaórán való részvétel (bibliaóra-vezetés) során szereztek.

Érdeklődve várják beszámolóikat a szerkesztők:

Székely István, Vágvölgyi Éva és Tarjányi Béla

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Közgyűlés – Társulatunk ezévi rendes közgyűlését szept. 26-án tartottuk meg Bibliaközpontunkban, ahol munkatársaink – Vágvölgyi Éva továbbképzési csoportvezető, Gelley Anna irodavezető, Kelemen Zoltánné terjesztő, Székely István szervező, szerkesztő – beszámoltak az elmúlt egy év alatt végzett munkánkról. Az ügyvezető elnök ismertette a Társulat anyagi helyzetét, és beszámolt Zsebbibliánk kiadásának és olcsó terjesztésének nagyszerű fogadtatásáról.

Ezúton is közzétesszük a Társulatunk szeptemberi közgyűlésén elhangzott egyik javaslatot. Jó volna kapcsolatot találni az országszerte működő bibliakörökkel (először legalább tudomást szerezni létezésükről). Hasznos lenne *területenként* (pl. egyházmegyénként 3-5 részletben) *összehívni a bibliaórák, bibliakörök vezetőit*, és alkalmat találni a *hitoktatókkal* való találkozásra is. Ezek az alkalmak egyrészt a tapasztalatcserét szolgálnák, másrészt kiderülne, milyen segítségre (segéd-eszköz, képzés stb.) volna szükség a Szentírás ismerete, megkedvelte-tése, életreváltása szempontjából. Ez a javaslat elsősorban egyházmegyei koordinátorainknak és közvetlen segítőknek szól, de más segítőkész bibliaapostolok is vállalkozhatnának a feladatra egy-egy terület vonatkozásában. Kérjük a bibliaapostolokat, hogy ilyen irányú kezdeményezéseikről értesítsék Bibliaközpontunkat (esetleges közreműködés érdekében is)!

Bibliaapostolképző szemináriumaink – A tavaszi sikeres vajdasági szeminárium után nagy várakozással és izgalommal készültünk a kárpátaljai szemináriumra, amelyet Majnek Antal OFM püspök atya szept. 11-13-ra hirdetett meg Munkácson. Munkatársaink, Vágvölgyi Éva, Gelley Anna, Luterán Ildikó, Marincsák László és Polgári Ferenc készséggel vállalták a határon való átkelés kalandját és minden más megpróbáltatást, és nagy örömeikre szolgált, hogy minden áldozatot megért ez a néhány napos együttlét a kárpátaljai hitoktatókkal, egyházi munkatársakkal. Elkötelezettségük, a nehéz körülmények között megőrzött hűségük és lelkesen végzett, áldozatos munkájuk láttán örömünk csak növekedett, és hálát adtunk értük Istennek. A szemináriumon maga a püspök atya is megörvendezettett bennünket jelenlétével és előadásával, melynek során megrendítő közvetlenséggel elmondta, hogy az ő életében milyen fontos szerepe volt (és van) a Szentírásnak. A 35 résztvevő közül többen is aktívan közreműködtek a

szemináriumon, mint a csoportok animátorai: Riskó Mariann, Bárdos Ilona, Fülöp Valéria és Vígh Adrienn.

Az egyik résztvevő így értékelte ezt a néhány napot: „Ez a szeminárium különösen tetszett, úgy a kiscsoportban való foglalkozás, mint a közös megbeszélés. Sokat segít majd a további munkámban. Az egész lelkigyakorlatnak olyan kellemes és megnyugtató volt a légköre; csodálatos, felemelő volt a záró szentmise. Az előadók, vezetők aranyosak, kedvesek és nagyon következetesek voltak. Nagyon szép volt a vidám est is. Két éve nem nevettem ennyit és ilyen jóízűen. Csak kár, hogy vége! Köszönjük szépen!”

Egy másik résztvevő az alábbi szép verset költötte az egyik foglalkozásról (kenyérmeditáció, vezette Vágvölgyi Éva):

Kenyérmeditáció

A Szeretet kenyerét
tartva a kezemben
a Te adakozó Szíved
jár az eszemben.

Egymás kezébe,
sorba adogatva,
simogatva, szagolva,
nagy becsben tartva.

Fehér kendőben,
mint egy újszülöttet,

új életre hívod
megtért bűnösödet.

Fehér, tiszta lepel
a Te egész életed.

A kenyér élet,
mely Hozzád vezet.

A kenyér testünk
létehez szükséges,
szívünknek pedig
a Te igéd kedves.

A három nap alatt orosz barátunk, Iván éjjel-nappal hűségesen őrizte a házat; a plébánián Ferenc atya biztosított számunkra jó szállást (és vizet, egész nap!). A konyhán pedig három néni főzött ránk igazi, nagy szeretettel. Az egyikük, Helmei Jolán néni még a szebbnél-szebb verseivel, imáival is megörvendeztetett bennünket. Íme, egy részlet az egyikből:

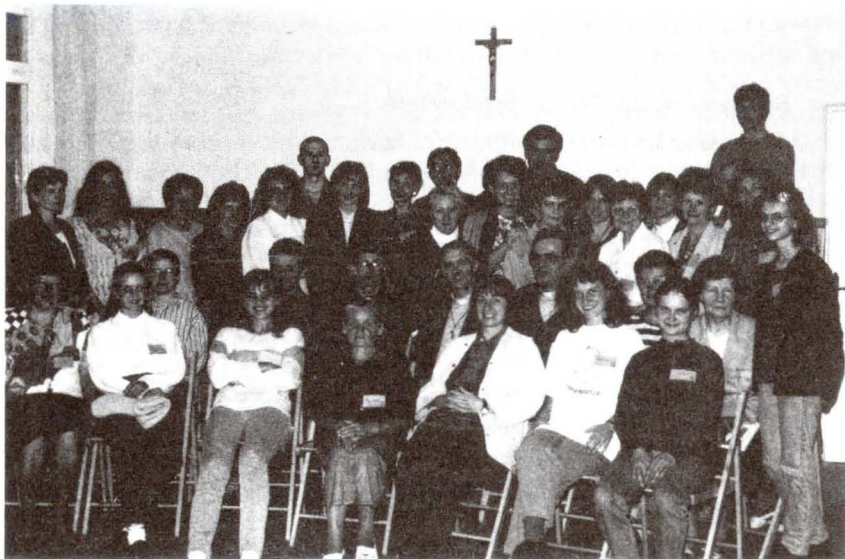
*Minden napom, Istenem, néked köszönöm,
Nálad hitem, boldogságom, minden örömöm.*

*Te gyógyítod sebeimet, vérző szívemet,
Te vezérléd életemet: tartsd meg hitemet.*

*Gondom és bánatom is elédbe viszem,
Te táplálsz lelkemben viruló hitem.*

Kezedbe teszem le szerető szívem,

Mindörökre csak Tenálad lelkem megpihen. Amen.

Munkácsi bibliaapostolképző szemináriumunk résztvevői

Ezek után már azt sem bántuk, hogy némi készpénzre volt szükség hazafelé a határon való átjutáshoz...

Három hét múlva méteres vízben állt a ház, ahol a továbbképzést tartottuk, és a plébánia, ahol laktunk...

Decemberben a **szombathelyi Katolikus Továbbképző Intézetben** tartottunk bibliaapostolképző szemináriumot – immár nyolcadik alkalommal (!), 16 résztvevő számára. Hogy már nyolcadszor is tarthattunk itt bibliaapostol-képzőt, az a szombathelyi lelkes kis csapat érdeme, akik ezúttal is áldozatos szeretettel gyűjtötték egybe a résztvevőket és vezették a szemináriumot: Győrvári Edith néni, Dreiszker Zsuzsanna, Hargitta Mária, Kiss Károly, Németh Edit, Pomeisl Mária és Stalczer Györgyné. A KTI-ből Marton Imre jó előkészítő munkájának is nagy szerepe volt a sikerben.

Néhány visszajelzés a résztvevőktől: „Csak úgy szívtam magamba az új ismereteket! Minden csoportfoglalkozás hatalmas ajándék volt. Milyen kár, hogy máris vége van!”

„Kedvet kaptam – a nehézségek ellenére – komolyan kézbevenni naponta a Könyvek Könyvét. Ezért hálával tartozom! Isten áldását és további kegyelmeit kérem munkájukra!”

Biblikus professzorok értekezlete

A magyar katolikus biblikus tanárok az idén is október 23-án tartották őszi szakmai értekezletüket a Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti központjában. Az értekezlet témája a »törvény« volt. Rózsa Huba és Soltész János professzorok előadását élénk szakmai vita követte.

A biblikus professzorok következő szakmai értekezlete 1999. április 16-án lesz, ezen Cziglányi Zsolt a zsoltárok feliratairól, Tarjányi Béla pedig a szinoptikus bibliaolvasásról fog előadást tartani.

Megjelent a »*Bibliával a kézben*« című egyházmegyei biblikus lap 2. száma (1998. ősz), amelyet kaposvári egyházmegyei koordinátorunk, Bicsár László plébános és munkatársa, Billege Edit szerkeszt. Témái: Bibliafordítások, biblia-tanulmányozás, rejtvény, napi igék, ádventi melléklet. Megrendelhető: Bicsár László, 7541 Kutas, Petőfi u. 85, Tel/Fax 82/385-438.

Rendezvények:

A *budapesti Jeromos esték* keretében októberben *Keresztes Pál* teológiai tanár, siklósi plébános két példa keretében Jézus »természeti csodáit« mutatta be a szövegösszefüggések és az evangéliumi szerzők kerügmatikus célja szempontjából. Novemberben *Cseri Kálmán* református lelkipásztor tartott előadást »újjászületésünk« szükségességéről és az így elnyert új természetről.

A következő hónapok programja (mindig este 6 órai kezdettel a Bibliaközpontban): **január 13-án Thorday Attila** professzor »Hálózásokkal a Szentföldön« (vetített képekkel); **február 10-én Tarjányi Zoltán** egyetemi professzor »A Biblia a katekézisben«, **március 10-én Székely János** egyetemi docens »A karizmák Pál apostol leveleiben« című elődása.

Társulatunk *pécsi összejövetelei* (a Szent István téri Zárdatemplom hittantermében): *felöltötteknek* minden hó 3. hétfőjén 18 órakor, *ifjúsági bibliaóra* minden hétfőn 17 órakor.

Biblikus előadássorozat Szekszárdon (Rk. Plébánia, Béla tér 9. sz., mindig este 7 órakor): dec. 21.: Királyeszme – messiási várakozás –

Jézus a Messiás, Dávid fia (előadó: Székely János); jan. 11.: Jézus az Emberfia. Az istenképeség megértése; jan. 25.: Jézus az Isten Fia. Isten-nel való kapcsolatunk megértése; febr. 8.: Bűn- és bűnbocsánat az Ő- és Újszövetségben. A bűn és az irgalom megértése; febr. 22.: Mózes törvénytől Krisztus törvényéig. Isten akaratának megértése (előadó: Székely János); márc. 8.: Az áldozati báránytól Isten Bárányáig. Az istentisztelet megértése (előadó: Thorday Attila); márc. 22.: A seoltól a feltámadásig. Az üdvösség megértése.

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten [az év páros péntekén du. 5-6-ig a Bibliaközpontban] **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasóink személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába. **A szentségimádások időpontja és az elmélkedések témája** 1999. januártól augusztusig **AZ ATYA ÉVÉBEN:** jan. 9.: 1 Kor 6,10-16; jan. 23.: 1 Kor 12,4-11; febr. 6.: 1 Kor 12,12-14; febr. 20.: Róm 8,1-4; márc. 6.: Róm 8,5-11; márc. 20.: Róm 5,3-6; ápr. 3.: Gal 5,16-18; ápr. 17.: Gal 5,19-26; máj. 1.: 1 Tessz 1,5-7a; máj. 15.: 2 Kor 1,21-22; máj. 29.: 2 Kor 3,17-18; jún. 12.: Ef 1,9-13; jún. 26.: Ef 2,19-22; júl. 10.: Ef 4,30-32; júl. 24.: Ef 4,3-6; aug. 7.: Fil 2,1-4.

– A közös ima erejét Társulatunk életében kézzelfoghatóan tapasztaljuk. Az alakulás óta eltelt idő alatt óvatos reményeinket messze túlhaladva sok segítséget kaptunk, és sok mindent tehettünk a Szentírás-központú keresztény élet terjedése, fejlődése érdekében.

Az a **támogató együttműködés**, amely megnyilvánul Társulatunk Tagjai és füzetünk Olvasói részéről levelek, javaslatok, kritikák, kétkézi segítség, ima, tagdíj, adomány és még sok más formában, igen nagy örömmel tölt el, és ezúton is szeretném mindezt a magam és mindannyiunk nevében ismételtelen szívből megköszönni!

A Társulat vezetősége, a Bibliaközpont munkatársai, a Továbbképzési Munkacsoport tagjai és a Szerkesztőség nevében *Társulatunk minden Tagjának, Füzetünk Olvasóinak és minden Jótevőnknek szívből kívánok*

Áldott Karácsonyt a Szentlélek évében,

az Atya évében pedig **kegyelmekben gazdag Új Esztendőrt!**

Tarjányi Béla ügyvezető elnök

**MINDEN ÉRDEKLŐDŐNEK
SZERETETTEL AJÁNLJUK
KIADVÁNYAINKAT:**

**A STUTTGARTI KISKOMMENTÁR
eddig megjelent kötetei:**

- ❖ J. Kremer, 2. KORINTUSI LEVÉL, SKK 8, Ára: 480,- Ft
- ❖ W. Radl, GALATA LEVÉL, SKK 9, Ára: 230,- Ft.
- ❖ B. Mayer, FILIPPI és FILEMON LEVÉL, SKK 11, Ára: 240,- Ft.
- ❖ O. Knoch, 1. és 2. TESSZALONIKI LEVÉL, SKK 12, Ára: 220,- Ft
- ❖ P.-A. Seethaler, 1. és 2. PÉTER LEVÉL, JÚDÁS LEVÉL, SKK 16, Ára: 540,- Ft.

BIBLIKUS ÍRÁSOK sorozatunk:

- ❖ SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT AZ EGYHÁZBAN, BIR 1, Ára: 320 Ft.
- ❖ Mócsy Imre S.J., MI A BIBLIA? BIR 2, Ára: 340,- Ft.
- ❖ Tarjányi Béla, BIBLIKUS TEOLÓGIA – Tanulmányok, BIR 3, 180 o.
- ❖ Gyürki László, A BIBLIA FÖLDJE – MAGYAR SZENT-ÍRÁSFORDÍTÁSOK, BIR 4, 96 o.

***Aki a fenti sorozatokat megrendeli,
annak minden kötet árából 10 % kedvezményt adunk!***

TOVÁBBI AJÁNLATUNK:

- ❖ Vágvolgyi Éva, CSENDES PERCEK, Ára: 580,- Ft.
- ❖ Vágvolgyi Éva, AZ ARANYVIRÁG – mesék kicsiknek és nagyoknak (3. kiadás). Ára: 540,- Ft.
- ❖ Tarjányi Béla: ÚJSZÖVETSÉGI ALAPISMERETEK 1-2. kötet (Szt. J. Bibliatársulat, 1996.) Ára: 560 ill. 400,- Ft.
- ❖ A. Hecht, Közös utunk a Bibliához – A közösségi bibliaolvasás formái, módszerei (elfogyott, de rövidesen megjelenik).
- ❖ Pollák-Kaim, Héber-magyar szótár (reprint) Ára: 1400,- Ft
- ❖ Jézus nyomában a Szentföldön (album 144 beragasztható képpel) (1992) Ára: 380,- Ft.

Z S E B B I B L I Á N K B Ó L

**30.000 példányt tudtunk eladni
(50 %-os) kedvezményes áron,
és kb. 14.000 darabot vittünk ki a külföldi magyaroknak.**

A kapott támogatásért ezúton is köszönetet mondunk az Osztrák Bibliatársulatnak, az Ostpriesterhilfe segélyszervezetnek, a Kölni Egyházmegyének, Herbert Michel prelátusnak (Köln), az Amerikai Püspöki Karnak, a Magyar Máltai Lovagok Amerikai Szövetségének, Serényi Margitnak (Washington), Kondor Lajos SVD atyjának (Fatima) és minden hazai jótevőnknek.

Mivel a Káldi-Neovulgáta bibliakiadás kedvezményes árusításához kapott támogatás elfogyott, 1998. dec. 1-jétől teljes áron kapható a KNB Zsebbiblia.

Á R A I N K: méret: 10.5x16.5 cm 12x18.5cm
bolti ár [ajánlott] **1840 Ft 1960 Ft**

Könyvterjesztőknek biztosítjuk a szokásos kedvezményt!

Az Egyház szándéka szerint továbbra is ösztönözni és könnyíteni szeretnénk a Szentírás belső egyházi terjesztését, hiszen Isten Szavának közvetítése lelkipásztori, hitéleti tevékenység. Ezért egyházi közösségek, iskolák, intézmények, plébániák, hitoktatók, bibliaapostolok számára a bibliákat Bibliaközpontunk az alábbi kedvezményekkel biztosítja:

helyszíni készpénzfizetés esetében **1380,- ill. 1470,- Ft**
postai szállítással, utólag fizetve 1440 Ft 1530 Ft

Kapható és megrendelhető:

Szent Jeromos Bibliatársulat – Bibliaközpont
1066 Budapest Teréz krt. 28. I/6. Tel.: 1/332-22-60
Nyitva: hétfőtől csütörtökig, 9-17-ig. Fax 1/312-24-78

Isten Szava

Éves hozzájárulás (postaköltséggel): 400 Ft

*Ahogy a bölcsek
Fürkésző tekintetének
Beszért a csillagos égbolt,
Úgy jelek által
Hozzád is szól az Isten,
Amikor lenyugszik benned
Az értelem ragyogó napja,
S csak a lélek éber,
Az éj sötétjében
Kinyílik számodra
A Végtelen.*

Havva

örökre megmarad
